

Alt. # t(i) : ETK. t(i) : EJ. t(i) : Öbürleri farklı. (Miller, 1971, s. 305)

Alt. * [(C) VC (C) V] : ETK. [(C) VC (C)] : EJ. [(C) V (C)] + V : OKo. [(C) VC [(C)]] : Öbürleri [(C) VC (C) V]. (Rammstedt, **Einführung in die altaische Sprachwissenschaft**, 1957, s. 153-155; Miller, 1971, s. 160; Poppe, 'A New Symposium...', 1972, s. 49)

Özel Ekler :

Alt - 'l- (endoactive) : ETK. -l- : EJ. -r- : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 135)

Alt. - *l₂ (exoactive) : ETK. -ş- : EJ. -s- : Öbürlerinde yok (aynı y.)

Alt. - *ma- (olumsuzluk) : ETK. -ma- : EJ. -ma- : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 284; Poppe, 'A New Symposium...', 1972, 49)

Alt. - *ma-r₂ (olumsuz aorist) : ETK. -ma-z : EJ. -mā-d : öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 276)

Özel Kelimeler:

Alt. *ar₂u 'yoksa, yahut' : ETK. **azu** id. : EJ. **arui** id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 147)

Alt *bir₂ '1' : ETK. **bir** id. : EJ. **ϕ itō** id. : Ko. **pilos** id. AKJ. *pli-ϕ id. : Öbürlerinde yok (Miller, 1971, s. 221)

Alt. *bir 'biz' : ETK. **biz** id. (Çuv. **epir/plir**) : EJ. **War-e** id. (inclusive), **mar-ō**, **war-ō** id. (exclusive) : öbürlerinde farklı (Miller, 1971, s. 157).

Alt. *cib 'ev' (< *deb?) : ETK. (**üy, öy, ef, ev, ϕ < eb < *yeb> yev** Abi Vardi, **ylw** Karaim L., **yūw** Karaim T. ayrıca **éb** Sagay, Koybal, **é** Harezmi Tk., **lv**) id. : EJ. **i ϕ e** id. : OKo. **tsip** id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, 67).

Alt. *dur₂ '100' : ETK. **yüz** id. (Volga Bulgar **cur** id. < *dur) : EJ. **туру** id. : Öbürlerinde yok (Martin, 1966, s. 243, # 246, Miller, 1971, s. 215).

Alt. *er- 'olmak' var : ETK. **er**-id. : EJ. **ar-u**-id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 37)

Alt. *kid- 'kesmek' : ETK. **kid**- id. : EJ. **kir**- id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 72'de, bu kelimeyi, Mogolcada 'kırkmak' anlamındaki **kira**- ile birleştiriyor. Ben- ce, hem Türk hem de Japon dillerindeki 'kesmek' anlamı, ve Alt. *d/ : ETK. d/ : EJ. r/ : OKo. 1/ : AKJ. *r/ ses denkleşmeleri, Ana Altay Dili'ndeki şeklin, başka bir kök olan *kir (a)- dan farklı *kid- kuruluşunu gerektirir.)

[Alt. *nimi₂ak 'yumuşak'] : ETK. **yımşak** id. : EJ. **yaŋaraka** : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 114).

Alt. *sir₂ 'siz' : ETK. **siz** id. (Çuv. **esir/sir** id.) : EJ. **tar-e** id. : Öbürleri çok farklı (Miller, 1971, s. 157).

Alt. *tag 'dağ' : ETK. **tag** id. : EJ. **taŋ** id. : OKo. **th ...k** id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 67).

Alt. *tor₂ 'toz' : ETK. **toz** id. (krş. Çuv. **ŋargaş** 'kir, pislik, çöp) : EJ. **doro (tirl)**

id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1970, s. 72).

[Alt. *ya (sorgu zamiri)] : Etk. **nen** + (yalnız **nence**'de id. : EJ. **nani** id. : Öbürlerinde yok. (Miller, 1971, s. 194).

Sanıyorum ki, verdiğim bu örnekler, Miller'in şemasını desteklemek için yeter sayı ve güçtedir. O halde, **Ana Altay Dili**, ve ondan ayrılan **Türk** ve **Mogol** dillerinin yaşları için, hesaplara dayanarak ileri sürdüğüm büyük rakamların, gerçek değilse bile, ona çok yakın târihleri ifâde ettiğini kabul etmek gerekir.

Altay Dili'nin Ana Yurdu:

Genellikle, bu dilin -adından da anlaşılacağı üzer- Sibirya'nın güney kısımlarında, Altaylar bölgesinde konuşulduğu düşünülmemekte ise de, bu, ispatlanmış bir gerçekten çok, Altay dillerinin tarihi ile ilgili ve gelenekleşmiş bir görüştür. Mesele-nin çözümü için, Altay dillerinin ortak kelimelerini, genel dilbilgisi, folklor, antropoloj-i, etnografya, arkeoloji, sanat tarihi, klimataoloji, bitkiler coğrafyası, hayvanlar coğrafyası vb. gibi ilim alanlarının yardımına başvurarak incelemek zorundayız. Ancak bundan sonra varılan sonuçlara dayanarak, olasılığı en yüksek bulunan bir yer, Ana Altay Dili'ni konuşanların ana yurdu olarak gösterebilir. Bugün, son dere-ce ilerlemiş olan metod ve çalışmalara rağmen, daha **Hind - Avrupa Dili**'ne bile ana yurt bulunmadığını göz önüne alırsak, bu sorunun cevaplanacağı zaman he-nüz gelmemiştir demek yanlış olmaz.

Altay Dillerinin İç ve Dış İlgileri:

Altay Dillerini konuşan kavimler, yüksek hareket kabiliyetleri, kültürlerinin kendilerine verdiği disiplin, çok kısa bir sürede en geniş ölçülere varabilen örgütlenme ve örgütleme özellikleri dolayısı ile fâtiş kavimlerin başında yer alarak, tarihte gel-miş - geçmiş en büyük devletlerin kurucuları olmuşlardır. Bunların arasında yalnız Türkler'in üç kıta üzerinde kurduğu devletlerin sayısı yüzden fazladır. Altaylılar XVI. yy.'in sonlarında Eski Dünya'nın üç kıtasında da hakimiyetlerinin doruğunda idiler. Bu genişleme ve yayılmaların sebepleri ne olursa olsun, doğudan batıya bütün ta-rihi kaynakların bu geniş yayılma alanı hakkında biri - birini bütünleyici bilgileri top-ladığı bir gerçektir. Bu yayılmaların sonucu olarak, Altay dilleri başka birçok diller-le temasa gelmiş, onlarla değişik ölçülerde kelime, şekil, hatta kavram alışverişinde bulunmuştur. Bu arada, birçok dilleri benzeştirerek söndürdüğü gibi, bazı Altay dillerinin de başka diller tarafından söndürüldüğü olmuştur.⁷² Altay dille-rinin, gerek kendi aralarında, gerek başka dillerle, akrabalık dışında kalan ilgileri önemli bir çalışma konusudur. Aynı şekilde, Ana Altay Dilinin başka dil aileleri ile, veya Altay dillerinin başka diller, yahut dil aileleri ile akrabalık bakımından ilgileri hakkında oldukça büyük sayıda araştırmalar bulunmaktadır. Hiç şüphesiz bu araş-tırmalar, aynı güç ve değerde değildir. Bunlardan bazıları faraziye halinde, bazıları amatörce olsalar bile, yine de görüş açımızı etkilemeleri yönünden en azından ilgi çekicidirler. Bu çalışmaları şu gruplarda toplayabiliriz.

Altay Dillerinin Akrabalık İlgileri:

Artık tarihe mal olmuş **Yafes Dilleri Teorisi** bir yana bırakılırsa, **Nostratik Diller Hipotezi** şu sıralarda en geniş diller topluluğunu ele almaktadır. Buna gö-

re, **Altay, Dravid, Hind Avrupa, Kartvel, Sami - Hami, Ural** (ana) dilleri **Nostratic** adı verilen daha eski bir kaynaktan gelmektedirler.⁷³

Ana Altay Dili ile şu diller arasında da akrabalık ilgisi bulunduğu ileri sürülmüş veya sürülmektedir : **Aynu, Dravid, Elam, Etrüsk, Hind - Avrupa, Kızıl - derili (Amerindian), Sami, Sümer.**⁷⁴ Bazı araştırmalar Altay dili yerine, ayrı - ayrı Altay dillerinin akrabalık ilgileri üzerinedir.

Japon - Austro - Asiatic, Japon - Aynu, Japon - Fin, Japon - Kızıl - derili, Japon - Malaya - Polinezya, Japon - Ryûkyû, Japon - Tibeto - Burman ⁷⁵; **Kore - Dravid, Kore - Hind - Avrupa** ⁷⁶, **Tunguz - Keçua, Tunguz - Samoyed** ⁷⁷, **Türk - Arap, Türk - Elam, Türk - Etrüsk, Türk - Guti, Türk - Hind - Avrupa** (ayrıca, **Türk - Hitit, Türk - Lidya, Türk - Likya , Türk - Sanskrit), Türk - Hurri, Türk - Sümer.**⁷⁸

Altay Dillerinin Akrabalık Dışı İlgileri

a. Altay Dilleri Arasında Ödünçlemeler:

Henüz yeteri kadar incelenmemiş son derece önemli bir araştırma konusudur. Bunlar ya tek yönden veya karşılıklı olmak üzere şöyle toplanabilirler : **Japon - Kore, Japon - Ryûkyû, Japon - Türk**⁷⁹ ; **Mogol - Kore, Mogol - Tunguz** ⁸⁰; **Tunguz - Kore**⁸¹, **Türk - Çuvaş, Türk - Kore, Türk - Mogol, Türk - Tunguz.**⁸²

b. Altay Dilleri ile Başka Diller Arasında Ödünçlemeler:

Şimdiye kadar yapılan araştırmalara göre varlığı tesbit edilen, ileri sürülen, ve ya varlığı bilinmekle birlikte henüz çalışılmayan (msl. bazı Avrupa dilleri, Hind dilleri, Dravid dilleri, Kafkas dillerinin çoğu) ödünçleme ilgileri alfabe sırasına göre ve gruplar halinde şöylece listelenebilir:

Japon - Aynu, Japon - Çin, Japon - (Hind - Avrupa): (Avrupa) : (Cermen): Alman, Felemenk, İngiliz, (İskandinav): İsveç, :Latin, : (Roman) : Fransız, Portekiz, : Yunan (Grek), : (Hind) : Pali, Sanskrit, : (İran): Fars, Japon - Khmer, Japon - Kızıl - Derili⁸³ ; Kore - Çin, Kore - (Hind- Avrupa) : İngiliz, Roman, Kore - Kızıl - Derili⁸⁴; Mogol - Arap, Mogol - Çin, Mogol - (Hind - Avrupa) : (Avrupa) : Ermeni, Rus, (Hind) : Hindustani, Sanskrit, (İran) : Fars, Paştu, Tacik, Mogol: (Kafkas) : Dargwa, Gürcü, Mogol - Tibet, Mogol - (Ural) : Macar, Samoyed⁸⁵. Tunguz - Çin, Tunguz - Eski Sibir, Tunguz - Kızıl - derili - Tunguz - (Ural) : Samoyed vb.⁸⁶

Türk - Bask, Türk - Buruşaski, Türk - Çin, Türk - Dravid, Türk - Eskimo, Türk - Eski Sibir, Türk - (Hind - Avrupa): (Avrupa) : Arnavut, (Balto - Slav) : (Baltık) : Let, Lituan, Slav : Beyaz Rus, Bulgar, Çek, Hırvat, Leh, Makedon, Rus, Sırp, Slovak, Sloven, Ukrayna, Cermen : Alman, An, Felemenk, Flaman, İngiliz, İsveç, Norveç, Ermeni, Hitit, Latin, Roman : Fransız, İtalyan (Cenova, Korsika, Pulya, Sicilya, Venedik vb.), İspanyol, Katalan, Portekiz, Provans, Rumen, Sardinya,

DİPNOTLAR

- 1 Bu haritanın yapılmasında başlıca kaynak olarak **The Times Atlas of China**, A New York Times Book. New York. 1974'ün XVII - XIX. sayfalarındaki azınlık haritası, ayrıca **Heilungkiang**, (s. 10, 11, 22, 23), **Krin** (s. 14-15), **Liaoning** (s. 18 - 19), **Inner Mongolia** ' İç Moğolistan (s. 26 - 27), **Ningsia Hui** (s. 114 - 115), **Kansu** (s. 98 - 99), **Sinkiang** 'Doğu Türk Eli' (s. 102 - 103), **Tsinghai** (s. 106 - 107), **Şensi** (s. 62 - 63), **Şansi** (s. 38 - 39), ve **National Geographic**, Vol. 119 no. 2, February 1976 sayısına ek olarak verilen iki taraflı Supplement map: **The Soviyet Union and Its Peoples**, 1 : 12.000.000 ölçekli etnik harita kullanılmıştır. Bundan başka çeşitli kitap ve makalelerde bir grup (msl. Tunguz, Moğol vb. gibi) halkı gösteren ayrıntılı bölge haritaları ile yayımlanmış coğrafi sınırlarla ilgili bilgilerden faydalanılmıştır.
- 2 Bu istatistikler için esas olan rakamlardan Türk Dili'ne ait bulunanı, on yıldan fazla bir süredenberi derslerimde kullandığım tasnif şemasında her Türk lehçe ve şivesinin adı üstüne yazılıp, her yıl yeni bilgilere göre düze inişim rakamların toplamından 3.5 milyon kadar fazladır. Bununla birlikte, bir düzeylik sağlamak amacı ile, hesaplarda Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yayımlarında yer alan bu ikincisini kullandım. Yabancı yayımlarda Türk halkları için verilen rakamlar çoktan eskimiş kaynaklara dayanmaktadır ve gülünç derecede küçüktür. Dil alanlarını, bir haritacı olarak kendim hesapladım. Bütün yüzde hesapları da bana aittir. Dünya dillerinin büyüklük sırası Mario Pei (Columbia Üniversitesi)'nin listesi ('languages of the world'. Bu listede 67 dil verilir.) kontrol edilmek ve başka listelerle karşılaştırılmak sureti ile bu çalışma için tarafımdan yeniden düzenlenmiştir. (M. Pei'nin listesi **Information Please Almanac**, 32. edition, New York 1978, s. 434) Bundan başka, aynı almanağın 'Countries, Territories, Dependencies' (s. 122 - 266). 'Area and Population by Country' (s. 103 - 104), 'The 149 Members of the United Nations' (s. 341) bölümlerinden, **the CBS News Almanac**, Hammond Almanac Inc., New Jersey 'Major World Languages', **The World Almanac**, Published for the Philadelphia Inquirer'in son on yıllık baskıları ve **National Geographic Atlas of the Word**, 4 th edition, Washington D.C., 1975'teki rakamlardan faydalanılmıştır.
- 3 Sovyetler Birliğinde son nüfus sayımı 1969 da yapılmıştır. Bu nüfus sayımında, Rus olmayan halkların nüfusu - resmî rakamlara göre - yüzde 47'den fazla idi. Demografi uzmanları daha o zaman, Sovyetler Birliği'ndeki toplam azınlık nüfusunun ilk defa Rus nüfusu geçtiğini yaptıkları hesaplara dayanarak ileri sürmüşlerdi. Bunun başlıca sebebi olarak azınlıklardaki doğum nisbetlerinin hızla artmasına karşılık, Ruslar'a ait doğum nisbetlerindeki büyük gerileme gösteriliyordu. 1979 sayımında - bu defa resmî rakamlarla da - Sovyetler Birliği nüfus kompozisyonundaki bu önemli değişikliğin, alınacak sonuçlarda ortaya çıkacağı bakılmaktadır.
- 4 Çin'deki Altay halklarının toplu olarak veya adalar halinde yaşadıkları başlıca yerlerin yaklaşık yüz ölçümü., rakamlar eyalet içindeki yüzdeyi göstermek üzere, Doğu Türk Eli (91), İç Moğolistan (89), Heilungkiang (doğu ve batı) (38), Liaoning (23), Ningsia Hui (70), Kansu (47), Tsinghai (28), Şensi (?), Şansi (?) eyaletleridir. Bunun dışında, Tibet'te de sayıları bilinmeyen Türk ve Moğol halkları bulunmaktadır. En son bilgimize göre, Çin Halk Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği sınırındaki 3 - 4 yüz bin Türk'ü, emniyet tedbir olarak, buldukları yerlerden uzaklaştırmıştır.
- 5 Aşağı - yukarı 39° 30' kuzey enlemi üzerinde, Biga yarım adasındaki Bozburun ile Ağrı dağının güney doğusundaki şeridin ucunda, Aras'ın Türk sınırından ayrıldığı nokta arasındaki uzaklık Altay ve Türk Dünyasının boyutları için yaptığım başka karşılaştırmaları kısalık amacı ile çıkardım.
- 6 Philipp J (ohann) von Strahlenberg (Tabbert); **Das Nord - und Ostliche Theil von Europa und Asia, insoweit das gantze Russische Reich mit Sibirien und grossen Tereel in sich begreifet...**, Stockholm, 1730.
- 7 Avrupada Türkoloji çalışmalarının başlangıcı olarak J. Schiltberger'in **Reisebuch 1396** (yayımlanışı 1460) adlı eseri gösterilir. Arada Filippo Argentin, Pietro Ferrugato adlı iki İtalyan'ın yayımlanmamış çalışmalarını varsa da, ilk basılan gramer Hieronymus Megiser; **Institutionum Linguae Turcicae Liber Primus seu Sagages Grammatica Turcicae**, Leipzig 1612'dir. Bununla birlikte analitik veya deskriptiv nitelikte eserlerin ortaya çıkması ancak XIX. yy.da mümkün olmuştur. Karşılaştırmalı dilbilgisinin kullanılması ilk olarak bu yüzyılda, zayıf bir şekilde baş-

lar ve malzeme birikmesi dolayısı ile XIX. yy.'ın sonları ile XX. yy.'ın ilk çeyreğinde hızla gelişerek, özellikle Bang ve Radloff'un çalışmaları sırasında bulunup uygulanan metodlarla Türkoloji sistemli bir disiplin haline gelir. Klaproth'un Kaşgarlı'dan 750 yıl sonra d:/y/ için ilk örnekleri vermesi ile Bang ve Radloff'a kadar geçen sürede Castrén'in **Versuch einer kolbalschen und karagassischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnissen aus den tatarischen Mundarten des Minussischen Kreises**, St. Petersburg, 1857 ve Böhlingk'in **Über die Sprache der Jakuten**, St. Petersburg, 1851, bu yolda en önemli başarılarıdır. Moğolcanın ilk grameri Melchisédech Thévenot'nun **Essais de la Grammaire Mongole**'ü olup 1672 de basılmıştır. İlk Mançu gramerini Ferdinand Verbiest 1668 de yazmış olup, Thévenot tarafından tamamlanarak 1681 - 1692 yıllarında **Elementa Linguae Tartarica** adı ile yayımlanmıştır. Castrén'in **Versuch einer burjatischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis**, St. Petersburg, 1857 Moğol Dilbilgisi alanında nitelik bakımından ancak elli yıl sonra eşitlenebilirdi. Böyle olmakla birlikte, Mongolistik'in gerçek kurucusu **Über die Konjugation des Khalkha - Mongolischen**, MSFOu. 19, 1902 ve 'Das Schriftmongolische und die Urgamundart phonetisch verglichen', JSFOu 21, 2, 1903 vb. ile Ramstedt'tir. Tunguzoloji'nin ilk önemli eseri Castrén'in **Grundzuge einer tungusischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis**, St. Petersburg, 1856 dir. Tunguz (Evenki)'ye ait olan bu eserden sonra, Poppe'nin aynı nitelikteki **Materiali dlya issledovaniya tungusskogo yazıka**, Nareçie barguzinskih tungusov, Leningrad 1927 ve **Materiali po solonskomu yazıku**, Leningrad, 1931 adlı çalışmalarına kadar uzun bir süre beklemek gerekmişti. Tunguz Dilbilgisinin bütün karşılaştırma esasları Vera Ivanovna Tsintsius'un çalışmaları ile kuruldu.

- 8 Ramstedt, G.J.; **Über die Konjugation des Khalkha - Mongolischen**, MSFOu 19, 1902, 'Zur Verbstammbildungslehre der mongolisch - türkischen Sprachen, JSFOu XXVIII, 2, 1912, 90 s., 'Zur mongolisch - türkischen Lautgeschichte' I. Ç, II. Z, KSz XV, 1914, s. 134 - 150, III. j, KSz XVI, s. 66 - 84; 'Ein anlautender stimmloser Labial in der mongolisch - türkischen Ursprache' JSFOu XXXII, 2, 1916, 10s. 'Zur Frage nach der Stellung des Tschuwassischen' JSFOu. XXXVIII. 1922, 34 s., 'A comparison of the Altaic Languages with Japanese', **Transactions of the Asiatic Society of Japan**, 1924, s. 41 - 54 (bu çalışma 1951'de yeniden basılmıştır: JSFOu LV, 2, s. 7 - 24, 'Remarks on the Korean Language', MSFOu LVIII, 1928, s. 441 - 453.
- Gombocz, Z. 'Az altaji nyelvek, hangtört énetéhez', Nyelvtudományi Közlemenyek XXXV, 1905, s. 241 - 282, 'Die bulgarisch - türkischen Lehnwörter in den ungarischen Sprache', MSFOu XXX, s. 549 - 576, 'Zur Lautgeschichte der altaischen Sprachen', KSz XIII, 1912, 37 s.
- Vladimirtsov, B. Ya., Poppe, N.N. 'Iz oblasti vokalizma mongolo - tureskogo prayazıka', DAN, 1924, s. 33 - 35.
- Poppe, N.N. 'Çuvaşskiy yazık i ego otnoşeniye k mongol'skomu i tureskim yazıkam' I - IV, Izv. Ak. Nauk SSSR, 18, 19, s. 23 - 43, Leningrad; 1924/1925, 'K konsonantizmu altayskih yazıkah', DAN, 1925, s. 43 - 44, 'Sistem gluhih smičnih v altayskih yazıkah', DAN, 1925, s. 11 - 13, 'Altaişch und Urtürkisch' UJb. VI, 1926, s. 94 - 121.
- Polivanov, E.D. 'K voprosu o rodsvennih otnoşeniyah koreysko - altayskih yazıkov', IAK, 1927, s. 1105 - 1204.
- Vladimirtsov, B. Ya. **Sravnitel'naya grammatika mongol'skogo pis'mennogo yazıka i halkaskogo nareçiya**, Vvedenie i fonetika, Leningrad, 1929.
- 9 Räsänen, Martti; **Materialien zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen**, SiOF XV. Helsinki, 1949, 249 s., **Materialien zur Morphologie der türkischen Sprachen**, SiOF XXI, Helsinki, 1957, 256 s.
- Poppe, N: **Introduction to Mongolian Comparative Studies**, MSFOu LX, Helsinki, 1955, 300 s.
- Tsintsius, V.I.; **Sravnitel'naya fonetika tunguso - mançjurskih yazıkov**, Leningrad, 1949, 342 s.

Kore dili üzerindeki deskriptiv çalışmalar çok yenidir. Bu bakımdan en önemli eserler şunlardır:

Ramstedt, G.J.; **A Korean Grammar**, MSFOu LXXXII, 1939, IV + 199 s. Martin, S. E. "Korean Phonemics", **Language**, 27, 4, 1951, s. 519 - 533, **Korean Morphophonemics** William

Dwitght Witney Linguistic Series, Linguistic Society of America, Baltimore, 1954, Haguenaer, C.A. 'Le Coréen **Les langues du monde**, Nouvelle édition, Paris, 1952, s. 443 - 446, Junker, H.F., 'Koreanische Studien', ABAW, Berlin, 1953, no 5, 127 s.

Japonca uzun bir süredenberi incelenmektedir. Yakın zamanlara kadar büyük bir kısmı 'klasik görüşü' açısından yapılmış araştırmalara konu olmakla birlikte, bu dil bugün en ayrıntılı bir şekilde çalışılan Altay dilidir. Lewin, Bruno; **Abriss der Japanischen Grammatik**, Wiesbaden, 1959, 269 s. Miller, Roy Andrew; **The Japanese Language**, Chicago and London, ikinci baskı 1970 (birinci baskı 1967), XIX + 428 s + 25 levha şimdiye kadar yayımlanan en iyi eserlerdir. Bunlardan ikincisi diyalektoloji dahil, Japoncanın bütün cephelerini inceler.

- 10 Ramstedt, G.J. 'Das deverbale Nomen auf - i in den altaischen Sprachen' StOF XI, 6, 1945, 8 s., **Studies in Korean Etymology**, MSFOU, XCV, 1949, 292 s., 'Das deverbale Nomen auf - m in den altaischen Sprachen MSFOU, XCVIII, 1950, s. 255 - 264, 'Über die Stellung des Koreanischen' JSFOU LV, s. 1951, s. 47-48. **Einführung in die altaische Sprachwissenschaft II**. Formenlehre (ölümünden sonra P. Aalto tarafından), MSFOU, CIV., 2. 1952; 262 s. I. Lautlehre (ölümünden sonra P. Aalto tarafından), MSFOU, CIV, 1, 1957, 192 s.

Poppe, N.N., 'Plural - suffixes in the Altaic languages' UAJb. XXIV, 1952, s. 65 - 83, 'Bemerkungen zu G.J. Ramstedt's 'Einführung in die altaische Sprachwissenschaft', StOF XIX, 5, Helsinki, 1953, 22 s., 'Einige Lautgesetze und ihre Bedeutung zur Frage der mongolisch - türkischen Sprachbeziehungen', UAJb. XXX, 1958, s. 93 - 97, **Vergleichende Grammatik der altaischen Sprachen I**. Vergleichende Lautlehre, Wiesbaden.1960, 188 s. **Introduction to Altaic Linguistics**, Ural-Altäische Bibliothek, VIV, Wiesbaden, 1965, XIII + 212 s.

Pritsak, O.: 'Stammesnamen und Titulaturen der altaischen Völker' UAJb XXIV, 1952, s. 49-104. 'Die Oberstufen-zählung im Tungusischen und Jakutischen', ZDMG. CV, 1955, s. 184-191.

Sinor, D.: 'D'un morphème particulièrement répandu dans les langues ouralo-altaïques', TP' XXXVII, 1943, s. 135-152. 'On some Ural Altaic plural-suffixes', Asia Major. II, 1952, s. 203-230 (bu konuda bk. Poppe, N.N. FUF XXXI, 1953/1954. s. 26-31, 'A Ural-Altaic ordinal-suffix'. UAJb s. 417-425, 'Un suffixe de lieu ouralo-altaïque'. AOH. XII. 1960. s. 169-178.

Boller, Anton; 'Nachweis, dass das Japanische zum ural-altäischen Stamme gehört', 'Sitzungsberichte per philos histor. Klasse der kais. Akademie der Wissenschaften, Wien 33, 1857, s. 393-481; Winkler, H.: **Ural-altäische Völker und Sprachen**, Berlin, 1884; **Das Uralaltäische und Seine Gruppen**, Berlin, 1886; **Japaner und Altalter**, Berlin, 1894. **Der Uraltäische Sprachstamm: das Finnische und das Japanische**, Berlin, 1909. **Die altaische Völker- und Sprachwelt**, Berlin, 1921; Grunzel; **Entwurf einer vergleichenden Grammatik des altaischen Sprachen**, Leipzig, 1895; Kanazawa Shōzaburo, **The Common Origin of the Japanese and Korean languages**, 1910; **Über die Kultur Japans und Koreas in alten Zeiten vom Standpunkt der Sprachvergleichung aus betrachtet**, Tokyo, 1913; **Nissen dōsoron**, 1929; Pröhle, W.: 'Studien zur Vergleichung des japanischen mit der uralischen und altaischen Sprachen', KSz XVII, 1916; Ramstedt, G.J.: 'A Comparison of the Altaic languages with Japanese', **Transactions of the Asiatic Society of Japan**, 2 nd ser. 1, 1924, s. 41-54 (JSFOU I.V. 2, 1951, s. 7-24'te yeniden basılmıştır). 'Über die Geschichte des Japanischen' Suomalainen Tiedeakatemia, Esitelmä ja pöytäkirjat. Helsinki 1942, s. 108-113; 'Zur Geschichte der japanischen Sprache' Sitzungsberichte der Finnischen Akademie der Wissenschaften, Helsinki, 1942, s. 135-152; Shinmura Izuru; **Kokugo keitōron**, 1935 (Kokugo kagaku koza vol. 4), Shiratori Kurakichi, 'The Japanese Numerals', Memoirs of the Research Department of the Toyo Bunko (The Oriental Library). 9, 1937, s. 1-78, Hattori Shiro, 'The Relationship of Japanese to the Ryūkyū, Korean and Altaic Languages' TASJ, 3 rd series 1., 1948, s. 101-133 'Gengo nendaigaku' sunawachi' 'goi tōkeigaku' no koho ni tsuite-Nihon sogo no nendai ('Glottochronology' veya 'Lexicostatistics' metodu üzerine... Ana Japonca'nın yaşının tesbiti), **Gengo kenkyū** 26/27, 1954, s. 29-77. **Nihongo no kelto**, 1959;; Ōno Susumu; 'Nihongo to Chōshengo to no goi no hikaku ni tsuite no shōken' KGtKBG 29, 5, 1952, s. 46-56, 'Nihongo no dōshi no katsuyokei no kigen ni tsuite' KGtKBG 30.5.1953, s. 47-56, 'Nihongo: VII, rekishi, VIII, keito', **Sekai gengo gaisetsu**, 1955, s. 262-300; **Nihongo no kigen**, 1957; Dien, Albert E.; 'A possible early occurrence of Altaic iduyan' CAJ 2, 1956, s. 12-30; Murayama Shichiro; 'Vergle-

- ichende Betrachtung der Kasus - Suffixe im Altjapanischen', UAJb XXIX (Poppe Festschrift), 1957, s. 126-131, 'Etymologie des altjapanischen Wortes **Irō** 'Farbe, Gesichtsfarbe, Gesicht' UAJb XXXIV, 1962, 1962, s. 107. 112, 'Über einige japonische Kulturwörter altaischen Ursprungs' **Aspects of Altaic Civilization**, Ural-Altaic Series vo. 23, Bloomington, Indiana, 1963, s. 227-233. 'Mongolisch und Japanisch-ein Versuch zum lexicalischen Vergleich', **Collectanea Mongolica**, Festschrift Professor Dr. Rintchen zum 60. Geburtstag, Asiatische Forschungen, Bd. 17. Wiesbaden 1966, s. 153-156. (Ozawa Shigeo'nun eserini tenkidi, 1968) **Gengo kenkyū**, 1969, 1., s. 78-93, Kwon, Hyogmyon, **Das Koreanische Verbum verglichen mit dem altaischen und japanischen Verbum**, Zur Typology des Koreanischen, München, 1962; Lee, Ki-moon: A genetic view on Japanese', **Schōsen gakuho** 27, 1963, s. 94-105; Martin, Samuel E.; 'Lexical evidence relating Korean to Japanese' **Language** 42, 1966, s. 185-251; Ozawa Shigeo, **Kodai Nihongo to chūsei Mongorugon-sono Jakham no tango no hikaku kenkyū**, Tokyo, 1968; Miller, Roy Andrew; 'Old Japanese phonology and the Korean-Japanese relationship', **Language** 43, 1967, s. 278-302; **The Japanese Language** (ilk baskı 1967), Chicago and London, ikinci baskı, 1971, XIX + 428 s. + 25 levha; 'The Japanese reflexes of Proto-Altaic *d-, *j- and *č-' JAOS 88, 1968, s. 753-765; 'The Altaic numerals and Japanese' JNATJ 6, 2, 1969, s. 14-29; 'The Old Japanese reflexes of Proto-Altaic *1₂' UAJb 42, 1970, s. 127-147; **Japanese and the Other Altaic Languages**, Chicago and London, 1971, (N. Poppe'nin önsözü ile s. IX-XI, XVIII + 331 s., Tanıtma ve Tenkidler: Murayama; **Monumenta Nipponica** XXVII, 4, 1972, s. 463-467; Karl H. Menges 'Japanese and the Altaic Languages', CAJ XVIII, 1974, s. 193 vd.; Poppe, N.; 'Altaic Linguistics-An Overview **Sciences of Language** 6, The Journal of the Tokyo Institute for Advanced Studies of Language, december 1975, s. 130-186 (Miller ve eseri hk. s. 172, 4.5. s. 180-184); 'A new symposium on the Altaic Theory', CAJ XVI, 1, 1975, s. 37-58 (Miller ve eseri hk. s. 48, ayrıca dip not 52'de; 'On Some Cases of Fusion in the Altaic Languages', CAJ XIX, 4, 1975, s. 307-322 (Miller ve eseri hk. s. 320); Doerfer, G. 'Ist das Japanische mit den altaischen Sprachen verwandt?' (Bu sonuncusundan başka hepsi Japoncanın bir Altay dili olduğunu kabul ediyor), Menges, Karl H.; **Altajische Studien II. Japanisch und Altajisch**, Wiesbaden 1975.
- 12 Räsänen, Martti; **Materialen zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen**, StOF XV, Helsinki, 1949, 249 s; **Issledovaniya po sravnitel' noy grammatike tyurkskih yazıkov**, I Fonetika AN SSSR, Moskova, 1955, 336 s., IV. Leksika, Moskova, 1962, 128 s. (ed. Dmitriyev, N.K., Baskakov, N.A.); **Philologiae turcicae Fundamenta**, Tomus Primus; Wiesbaden, 1959, XXIII + 810 + 3 + 1 harita; **Handbuch der Orientalistik, Erste Abteilung, Der nahe und der mittlere Osten, Fünfter Band, Altaistik; Erster Abschnitt :Türkologie** (b.ed. spuler, B.), Leiden-Köln, 1963; Poppe, N.; **Introduction to Altaic Linguistics**, Wiesbaden, 1965, XIII + 212 s., Menges, Karl H.; **The Turkic Languages and Peoples**, An Introduction to Turkic Studies, Wiesbaden, 1968, XIV + 248 s. + 5 harita ve şema.; Şerbak, A.M.; **Sravnitel'naya fonetika tyurkskih yazıkov**, Leningrad, 1970.
- 13 Tüekta Kurganından çıkarılan koşum takımlarına ait parçalardan bazılarında runik yazılar bulunduğu görülmektedir. Altay kurganlarından daha önce çıkarılan altın tokalar vb. üstünde de aynı türden yazılar bulunmuştur. En önemli keşif Kazakistan'daki Esik Tas Kurganı'dır. Bu kurgandaki eşyadan bir gümüş tas veya çanaktaki 26 karakterden oluşan, yazı şimdiye kadar ele geçirilen en uzun parçadır. Arkeoloji bakımından nisbi kronolojileri bilinen bütün bu yazılar arasında tarihi en iyi tesbit edilene de bu sonuncusudur (M.Ö. V-VI yy.) Şimdiye kadar yapılan okuma denemeleri arasında Olcas Suleymanov'un ki en iyisi intibaini veriyor. (Suleymanov'un 'Ceti suvdin köne caz-baları' Kazak Edebiyatı, 25.X.1970 adlı makalesini fotokopisinden okudum. İçindeki çok 'yok' kelimesine, bazı işaretlerin alışılmış olanlardan farklı bir şekilde değerlendirilmesine rağmen, bu okuma kolayda reddedilemez. Bununla birlikte, kabulü için en büyük güçlük yazıtın kısalığından doğmaktadır. Bu, denemede başarılı olma ihtimalini artıran bir matematik faktördür. Kısa bile olsa, aynı tipte işaretlere sahip başka birkaç yazıt daha bulunabilirse ve bu yazıtlar Suleymanov'un kullanmış olduğu değerleri doğrularsa (aynı metod Nagy Szent Miklos yazıtları için başarı ile kullanılmıştır.), o zaman bu, Türkoloji alanında yapılmış en büyük keşif olacaktır. Bu konuda toplu bibliyografya için bkz. Diyarbakırlı, Nejat: 'Kazakistan'da bulunan esik kurganı', **Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan**, İstanbul, 1973, s. 291-304 + XIV levha.

- 14 Bu okumayı Louis Bazin'e borçluyuz.
- 15 Osman Nedim Tuna 'On the phonetic values of the symbols , ⊗ , used in some of the texts in kök-turkish script', CAJ XI, no. 4, 1966, s. 241-243, ünsüz uyumu örnekleri için bkz. s. 246-248 dip not no: 27, and Addenda (s. 263).
- 16 Türk dilinin lehçe ve şiveleri ile, bunların tasnifi konusu **Türk Dünyası El Kitabı**'nda ele alındığından burada ayrıca verilmemiştir.
- 17 Bunların en eski örnekleri için bkz. Poppe, Nicholas 'On Some Altaic Loanwords in Hungarian', **American Studies in Uralic Linguistics**, s. 139-147 (özellikle s. 143). Kaşgari d/ nin Bulgar, Suvar, Yemek, Kıpçak boylarında z/ olduğunu kaydeder. (s. 27. st. 4-14, trc. DLT, I, s. 32, st. 3-22) ve **adak : azak** 'ayak', **tod- : tox-** 'doymak' örneklerini verir. Bunlardan başka Divanda **kazın** (DLT I, s. 403) < **Kadın** 'kayın', **közeç** (DLT I, s. 360) 'küçük küp': < **ködeç**, özle (DLT I, 114) 'öğle' < **ödle**, **yazguk** (DLT III, s. 28) 'kısrağın meme uçları' **yadguk** > **yayguk** vb gibi birkaç örnek daha bulunmaktadır. (Bu konuda ayrıca bkz. Pritsak, Omeljan; 'Kasgari's Angaben über die Sprache der Bolgaren', ZDMG 109, 1, Wiesbaden, 1959, s. 92-116, özellikle s. 113 ve devamı).
- 18 Doerfer, Gerhard; 'Das Chaladsch - eine archaische Turksprache in Zentralpersien', ZDMG 118, 1, Wiesbaden, 1968, s. 79-112; **Khalaj Materials**, Uralic and Altaic Series no. 115, Bloomington, Indiana, 1971.
- 19 bkz. N. 18.
- 20 Kaşgari # y'nin Oğuzlarda # c olduğunu kaydeder ve (s. 26, st. 1-6. trc. DLT, I, s. 31, st. 3-9) **cin-cü: yincü** 'inci', **cuğdu : yuğdu** 'devenin uzun tüyleri' örneklerini verir.
- 21 Bang, W., Rachmati, G.R., **Die Legende von Oghuz Qaghan**, SBAW, 1932, s. 683-724.
- 22 bkz. N. 18.
- 23 Eski Türkçe'de kök ve eklerde ünlü uzunluklarının sistematik varlığı ilk olarak bu satırların yazarı tarafından ortaya konulmuştur. Bkz. Tuna, Osman Nedim, 'Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurca'da Uzun Vokaller', TDAY Belleten 1960, Ankara, 1960, s. 213-282 (I. kök hecesindeki vokal uzunlukları: s. 260-263; II. kelime sonu vokal uzunlukları: s. 265-266; III. kapalı son hece vokal uzunlukları: s. 265-266; IV. eklerdeki vokal uzunlukları: s. 206-273. Bu sonuncu kısımda 44 ek verilmiş ve bunlar sonraki çalışmalarda tekrar edilmiştir.
- 24 bkz. N. 18.
- 25 Benim henüz yayımlanmamış notlarım.
- 26 Rassadin, V.I.; **Fonetika i leksika tofalarskogo yazıka**, Ulan Ude, 1971.
- 27 Pritsak, Omeljan; **Die bulgarische Fürstenliste und die Sprache der Protobulgaren**, Ural Altaische Bibliothek, I, Wiesbaden, 1955; 'Bolgaro Tschuwasclica', UAJb 31, 1959, 274-314; Poppe, Nicholas 'On Some Altaic Loanwords in Hungarian', **American Studies in Uralic Linguistics**. Uralic and Altaic Series vol. 1, Bloomington, Indiana, 1960, s. 140-147; Rona Tas, A. Fodor, S. Epigrafica Bulgarica, A Volgai bolgár-török feliratok, Szeged, 1973; Bunlardan başka Ural Dillerine Batı Türkçe'sinden geçen kelimeler için bkz. N. 88. Ayrıca verdiği toplu bilgi bakımından Dilaçar, A. 'Batı Türkçesi', TDAY Belleten 1953; Ankara 1953, s. 73-92.
- 28 Poppe, Nicholas, **Grammar of Written Mongolian** Wiesbaden, 1954, XII + 195 s. **Introduction to Mongolian Comparative Studies**, MSFOu 110, Helsinki, 1955, 300 s. (Ünsüzlere ait bütün kurallar bu eserin 96-171 sayfalarındaki bilgiye dayanmaktadır). **Introduction to Altaic Linguistics**, Wiesbaden, 1965, XIII + 212 s. (Özellikle s. 7, 15, 16, 18), Handbuch der Orientalistik (Herausgegeben von B. Spuler), Erste Abteilung, Der nahe und der mittlere Osten, Fünfter Band: Altaistik, Zweiter Abschnitt: **Mongolistik**, Leiden-Köln, 1964, 297 s.
- 29 Nicholas, Peoppe, **Introduction to Mongolian Comparative Studies**, s. 15.
- 30 bkz. yk. s. 16.
- 31 bkz. yk. s. 14-24.

- 32 Hattori Shiro. 'The Length of Vowels in Proto-Mongol', *Studia Mongolica*, I. fasc. 12, Ulaanbaatar, 1959, s. 3-6 (aynı yazı **Mongolian Studies**, Budapest-Amsterdam, 1970'te yayımlanmıştır. s. 181 vd.), 'Initial Plosives of Proto-Mongolian and Their Later Developments with Two Additional Remarks', *Sciences of Language* 3, Tokyo, 1972; Poppe, Nicholas, 'On the Velar Stops in Intervocalic Position in Mongolian', *UJb*, 31, 1959, s. 271; 'The Primary Long Vowels in Mongolian', *JSFOu* 63, Helsinki, 1962, 19 S.; 'On The Long Vowels in Common Mongolian', *JSFOu* 68, Helsinki, 1967, 31 s., Murayama, S., 'Die Entwicklung der Theorie von den primären langen Vokalen im Mongolischen', **Mongolian Studies**, Budapest-Amsterdam, 1970 (Burada, Mongu'daki uzunlukların Ana Mogolca'dan geldiğini ilk olarak Masayoshi Nomura'nın ileri sürdüğü, birinci çalışmasında ispat edemediği bu iddiayı ikincisinde ispatladığı Murayama tarafından açıklanır. s.360), Doerfer, Gerhard, 'Langvokale im Urmongolischen?', *JSFOu* 65, 4, Helsinki, 1964, II. 70, 1, 1969. Bununla ilgili olarak bkz. Poppe 'Altaic Linguistics-An Overview', s. 163-164.
- 33 Poppe, Nicholas; **Introduction to Altaic Linguistics** (özellikle s. 25-28, 179-180, 184-186, 197, 199, 202); *Handbuch der Orientalistik* (Herausgegeben von B. Spuler) Erste Abteilung Der nahe und der mittlere Osten, Fünfter Band Altaistik, Dritter Abschnitt **Tungusologie**, Leiden-Köln, 1968, 286 s. (ünlü ve ünsüzler hakkında verdiğim kuralların önemli bir kısmı bu esere dayanır.)
- 34 Ramstedt, G.J.: **A Korean Grammar, Studies in Korean Etymology, Einführung in die altaische Sprachwissenschaft**, I. Lautlehre (özellikle s. 80, 85, 137, 153 - 156); Poppe, Nicholas; **Introduction to Altaic Linguistics** (özellikle s. 75 - 77, 137, 139, 146, 148, 181, 184 - 185, 189-190)
- 35 Miller, Roy Andrew: **The Japanese Language: Japanese and the Other Altaic Languages**.
- 36 bkz. N. 35. ikinci eser (s. 3 - 5)
- 37 bkz. N. 35. ilk eser, Chapter I (özellikle s. 7 - 55)
- 38 bkz. N. 35. ilk eser, Chapter IV (özellikle s. 150 - 156)
- 39 bkz. aynı eser. s. 192 - 194
- 40 bkz. aynı eser. s. 194
- 41 bkz. aynı yer s. 180.
- 42 bkz. aynı yer s. 190 - 191, 198.
- 43 bkz. aynı yer s. 170 - 175. Bu hüküm Miller'e aittir.
- 44 bkz. aynı eser s. 196 - 198. bkz. aşağıda N. 64.
- 45 bkz. aynı yer s. 197. bkz. aşağıda N. 64
- 46 bkz. aynı yer s. 177. 196 - 198'de verilen kelimelere dayanarak
- 47 Collinder, Bjorn: La pranté linguistique et le calcul des probabilités'. Uppsala Universitet, Arsskrift, no. 13. Sprakretenskapliga Saliskapets forhandlingar. 1948, s. 1 - 24; Cowan, H. K. J. 'Statistical determination of linguistic relationships, *Studia Linguistica* 16, 1962. s. 57 - 96; Dolgopolsky, A.B.: 'Gipoteza dreveisego rodstava yazıkoviç semei Svernoi Evrazil s veroyatnostnoi toçki zreniye, *Voprosi Yazıkoznaniya* 2. 1964. s. 53 - 63; Hymes, Dell: 'Comment on: New mathematics for glottochronology, by Nikolass J. van der Merwe'. *Current Anthropology*, no. 7 1966, s 492 - 493; Bender, Marvin L... 'Chance CVC correspondences in unre lated languages'. **Language** 45. 1969. s. 519 - 531.
- 48 Bu konulardaki bibliyografya oldukça zengindir. Bunlara örnek olmak üzere iki symposiumun sonuçlarını toplayan şu eserler ve Poppe'nin bir kaç araştırması verilebilir: **Problema obşçnüstl-altayskih yazıkov**, Leningrad 1971; **Oçerki sravnitel'noy leksikologii altayskih yazıkov**, Leningrad, 1972; Poppé, N.: 'On Some Words for "Guest" in the Altaic Languages', Jean Deny Armağanı **Mélanges Jean Deny**, Ankara, 1958, s. 197 - 201; 'On Some Altaic Names of Dwellings', *StOF XXVIII*. 3. 1964; 'On Some Cases of Fusion and Vowel Alternation in the Altaic Languages'. *CAJ XIX*. 4, 1975. s. 307 - 321.
- 49 Ramstedt, G. J., 'Ein anlautender stimmloser Labial in der mongolisch türkischen Ursprache',

JSFOu XXXII. 2, Helsinki, 1916 /1920, s. 238 - 251 bu konuda yazılmış ilk makaledir. İlgili alanlarda yapılan çalışmaların sonucu olarak bilgi birikmesi yolu ile Alt. # *p nin izlerinin hangi lehçe, şive ve ağızlarda saklandığı tesbit edilerek bunlar yavaş yavaş önekilere eklendi (msl. Potanin'in malzemesi arasında Şirongol, San Ç'uan'a ait olanlar: Poppe'nin Dagur, de Smedt ve Mostaert'in Monguor vb. Bunlardan Todaeva, B.H.'nin **Mongol'skie Yazıkı i Dialekti Kitaya**. Moskova, 1960. 135 ş. nisbeten az bilinen bir alana ait bulunması bakımından önemlidir.) Pelliot, P., 'Les mots a H initiale aujourd'hui amue dans le mongol des XIII-e et XIV-e siècles'. JA 206, 1925. s. 193 - 263 (bununla ilgili olarak Poppe. N. 'ZVK 3. 1928. s. 564 , 580), Räsänen, Martti, **Materialien zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen**, StOF XV, Helsinki, 1949, 249 s. Poppe N., (tanıtma ve tenkid): G.J. Ramstedt **Einführung in die altaische Sprachwissenschaft**. II. Formenlehre. MSFOu 104. 2. Helsinki. 1952 (ed. Pentti Aalto), **Language**, vol. 30. no. 1. Oct. Dec. 1954. s. 570 - 578. (Poppe burada Ramstedt'in *p için verdiği 42 örnekten 20 sini kusursuz bulur, bunlara 20 örnek daha ekler). Aalto, P 'On the Altaic initial *p-. CAJ. I. 1955. s. 8 - 16 Räsänen. M., 'Türkische anlautendes h- als Überbleibsel des alten p-', UAJb. XXXIII, 1962. s. 146 - 148, Poppe, No., 'On the initial h in the **Yüan - chao pi-shih**', The Bull. of the Ins. of Hist. and Philology, Academiae sinica, Vol. XXXIV. in honor of Dr. Li Fang - Kuei on his 65th birthday, part 2. Taipei, Tai-wan, China. October 1969, Doerfer, G. 'Das Chäladasch - eine archaische Türksprache in Zentralpersian' ZDMG. Band 118. Heft 1. Wiesbaden. 1968, s. 105 - 106. **Khalaj Materials**, Bloomington, Indiana, 1971 (Halaççada Ana Altay *p'nin h olarak saklandığını gösterir.) Kore ve Japonca için bkz. Martin, S.E. ve Miller'in çalışmaları N. 50 son satırlar (1966, 1971). Buna göre Alt. *p : Ko. p; EJ. O

- 50 Tk. z/ : Çuv. r/. Tk. r/ : Çuv. r/ ilk olarak Schott tarafından tesbit edilmiştir (**Versuch über tatarischen Sprachen, Berlin, 1836**) Ramstedt. Tk. z/ : Mo.r/. Tk. r/ : Mo. r/ olduğunu keşfetti **Über die Konjugation des Khalkha Mongolischen**, Helsinki. 1902). Gombocz, Z. 'Az altaj nyelvek hangtörténe téhez', NyK. XXXV. 1905, s. 241 - 282 ve daha sonra 'Zur Lautgeschichte der altaischen Sprachen'. KSz XII. 1912, 36 s. de bu denklemlerin Tunguzca için de doğru olduğunu gösterdi. Ramstedt. 'Zur mongolisch - türkischen Lautgeschichte'. KSz XV. XVI. 1912 de Tk. z/ : Mo. r/ : Ma. r/yi örnekleri ile işledi. Samoyloviç. A. **Nekotorie dopolnjenja k klasifikatsii turetskih yazikov**, Petrograd. 1922 deki tasnifinde Tk. -z/ : Çuv. r/ yi bir ayıraç olarak kullandı. İki yıl sonra. Ramstedt ve Poppe Çuvaşça'nın özelliklerini yeniden gözden geçirerek Altay dilleri arasındaki yerini tesbite çalıştılar. Polinavov. E.D. 'K voprosu o rodstvennih otnoşeniyah koreysko altayskih yazikov'. IAK 1927. s. 1105 - 1204 (özellikle 1201 - 1202) Tk. z/ : Çuv. Mo.. Ma. r/ : Ko. /r Tk. r/ : Çuv., Mo.. Ma. r/ : Ko. /r. ilgisini buldu. 1962 de Murayama Shichiro. 'Etymologie des altjapanischen Wortes irō 'Farbe, Gesichts - farbe, Gesicht' UAJb XXXIV. 1962. s. 107 - 112'yi yayımladı. Bu araştırma Tk. z/ : Mo. r/ : Ja. r/ denkleşmesi konusunda ilk örnek oldu. 1966'da Martin, Samuel E. 'Lexical evidence relating Korean to Japanese'. **Language** 42. s. 185 - 251 Japoncanın bir Altay dili olarak ele alınışında dönüm noktası teşkil eden bu makalesinde Alt. *r/ : Ja. r/yi ayrıntılı bir şekilde inceledi. Miller bunları sistemleştirerek **Japanese and the Other Altaic Languages**'inde kullandı. (1971)
- 51 Tk. ş/ : Çuv. /, tk. / : Çuv. / Schott tarafından keşfedildi. Bu denkleşmenin öbür halkalarının bulunuşu No. 50 de verilen eserler ve sırayı takibeder. Miller'in çalışmaları Kore ve Japon dillerindeki karşılıklarda daha önceki araştırmalardan gelen fonetik değer hatalarını da düzeltmiştir.
- 52 Schott'un ve daha sonra Anton Boller'in Altay dilleri konusundaki çalışmaları Tk. # y'nin karşılığı olarak Moğol ve Mançu dillerinde # c, # d, # n =ñ, y bulunduğuna dair bazı özelemleri kapsamakta idi. Gombocz, 1905 yılında NyK'te yayımladığı Macarca bir araştırmasında bunları sistemli bir şekilde denkleşmeler halinde verdi. 1912 de bu çalışmasını düzeltme ve genişletme sureti ile yeniden yayımladı. Onun KSz XII'de çıkan bu yazısı. Ramstedt'in aynı konudaki iki makalesi tarafından aynı dergide takip edildi (bkz. N. 50). Türkoloji çalışmalarının getirdiği bilgilerin birikmesi ile, Türk Dilinde kelime başı y sesinin Çuvaş ve Yakutçada (Bu Böhtlingk'tenberi biliniyordu) s ile karşılandığı ve bu sesin başka birçok karşılıkları bulunduğu tesbit edildi. Samoyloviç'in tasnifinde kullanılan bu önemli özellik Poppe'nin 'Altaisch und Urtürkisch' adlı makalesinde (1926) ATk. # y yalnız AAlt. ve Mo. ile karşılaştırılarak bir şema halinde verildi. (s. 119). Buna göre AAlt. # ş, c, y, n, n, Mo # d, c, y, n, ana Türkçede ise yalnız # y idi. Sonraları bu şema bazı değişiklikler geçirdi. Sırası ile Vladimirtsov, Ramstedt, Kanazawa, Öno Susumu, Murayama, Martin ve Miller'in çalışmaları ile bunlara Kore ve Japon dillerindeki karşılıklar bulundu. (Bu çalışmalar için bkz. N. 11).

- 53 Uygurca d/ : Osmanlı, Çağatay. Tatar y/ daha Klaproth'un **Asia Polyglotta** (1823)'sından beri biliniyordu. Böhlingk, **Über die Sprache der Jakuten** (1851) de Uygur d/ : Yakut t/ : Tatar y/ denklemlerini örnekleri ile verir (s. 176). Castrén'in ölümünden sonra yayımlanan Karagas - Koybalça üzerindeki çalışması ile biraz daha genişleyen bu denkleme malzemesi Gombocz tarafından başarılı bir şekilde formüllendi (1905. 1912). Ramstedt, Martin, Miller öbür dillerdeki karşılıkları tesbit ettiler.
- 54 Sırası ile Ramstedt, **Einführung...** I. s. 86, Poppe, 'The Mongolian Affricates *c and *ç', s. 205 - 207, **Introduction to Mongolian Comparative Studies**, s. 102 - 105. Benzing, Johannes, **Die tungusischen Sprachen**, Ver such einer vergleichenden Grammatik, Abhandlungen der Geistes - und Sozial-wissenschaftlichen Klasse. Jahrgang 1955. Nr. 11, Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Wiesbaden. 1956. s. 31; Miller **Japanese and the Other Altaic Languages**.
- 55 bkz. N. 54'te gösterilen eserler. Ramstedt, s. 89. 92. Poppe s. 211 - 212 ; 107 - 110; Benzing s. 32. Martin, Miller'in yukarıda verilen çalışmaları.
- 56 bkz. N. 54'te gösterilen eserler. Ramstedt s. 114 - 115. Benzing, s. 40 (yalnız ñ/ için), Poppe, 'Altaisch und Urtürkisch'. s. 104. Ramstedt, **Einführung...** I, s. 73 - 77, Poppe, **Introduction to Mongolian Comparative Studies**, s. 162 - 164. Benzing, s. 38 - 40 (yalnız # ñ için).
- 57 Şekil 2, 3, 4'te, beş Altay dilinin ünsüz ve ünlülerini Ana Altaycadakilerle karşılaştırmak sureti ile ilk defa bir tablo halinde vermeyi dene dim . Bunlara Kaynak olarak Ramstedt, Poppe ve Miller'in daha önce adları yazılan araştırmalarındaki denkleme kurallarını kullanmakla birlikte, Korece ve Japonca için bu ana eserlerde geçen bütün karşılaştırma örneklerini kontrol ettikten sonra, bulduğum farkları da dikkate alarak evvelce yapılmış (ve tabii bütün Altay dillerini kapsamiyan) şu şemalardan da - bazılarında biraz ayrılmakla birlikte - faydalandım: Ramstedt, G.J., **Studies in Korean Etymology** (s. 10). **Einführung...** I (s. 80, 85, 137), Poppe, N., **Introduction to Altaic Linguistics** (s. 197, 199, 203), Posch, Udo, 'Die altaische Sprachverwandschaft - Theorie oder Hypothese?'; Handbuch der Orientalistik, Fünfter Band Altaistik, Zweiter Abschnitt **Mongolistik** (s. 32, 33, 34), Menges, Karl H., 'Die Tungusischen Sprachen', Handbuch der Orientalistik, Fünfter Band Altaistik, Dritter Abschnitt **Tungusologie** (Tsintsius'un gramerindeki 93, 109, 250 - 251 nci sayfalardan alınan s. 34, 36, 37, ve 44 - 45'teki şekiller), Miller, Roy Andrew, **Japanese and the Other Altaic Languages**. Beş dile ait ses denklemlerini özetleyen s. 305 - 306'daki liste ayrıca ve kontrol için kullanıldı.
- 58 Bu özellikler Ramstedt, Poppe, Miller'e ait ana eserlerde ve Altay dillerini başka dillerle karşılaştırmak için yapılan araştırmalarda yer almaktadır. Bunlar arasında toplayıcı bilgi Wiedemann, F., **Über die früheren Sitze der tschudischen Völker und ihre Sprachverwandschaft mit den Völkern Mittelhochasiens**, 1838. Poppe, N., **Introduction to Altaic Linguistics**, 1965 (7. Characteristic structural features of the Altaic Languages, s. 177 - 196), Aalto, Pentti; 'Uralisch und Altaisch', UAJb 41. 1969, s. 323 - 334'te bulunmaktadır.
- 59 Ramstedt, G.J., **Einführung...** II.
- 60 Poppe, Nicholas, (tanıtma ve tenkid) '**Einführung in die altaische Sprachwissenschaft. II. Formenlehre, 1952**'. **Language**, vol. 30. no. 4 October December. 1954. s. 576.
- 61 Miller, Roy Andrew, **Japanese and the Other Altaic Languages**, 1971. s. 263.
- 62 bkz. N. 58.
- 63 Bu bakımdan Altay Dili Teorisine en şiddetli bir şekilde karşı çıkan Doerfer ve Sir Clauson'un çok sayıda yazıları vardır. Bunlardan ikincisinin şu yazısını, yayımlandığı yer dolayısı ile veriyorum: Gerard Clauson, London, England, 23. VII. 1971. 'On the Idea Of Sumerian Ural Altaic Affinities'. **Current Anthropology**. Vol. XIV. no. 4. October 1973. s. 493 - 495
- 64 Miller **Japanese and...** s. 160 - 161'de ikinci hecenin sonunda olup 'öbür Altay dillerinde bulunmayan' ünlüleri 'epenthetic' veya 'echeowel' (yankı ünlüsü) olarak adlandırır-

yor ve bunların sonradan meydana geldiğini açıklıyor. Bununla birlikte 'öbür Altay' dillerinin bu konuda birbirlerinden ayrıldıklarını unutmuş görünüyor. **The Japanese Language**, s. 196 da bu çeşit ünlülerden bahseder. s. 208 de yine ünlü uyumu dolayısı ile tek heceli ve ünsüzle kapalı ödünc kelimelerin sonuna getirilen ünlülerden yalnız i ve u için 'gerçek bir uyum' sayılabilecek bir sıralama kuralının varlığını gösterir.

- 65 'Ein anlautender stimmloser Labial in der **mongolisch - türkischen Ursprache**'. JSFOu 32. 2. Helsinki. 1916.
- 66 Street, J.C. (tanıtma ve tenkid *Poppe, N., **Vergleichenndo Grammatik der altaischen Sprachen**, Teil T. Vergleichende Lautlehre, Wiesbaden, 1960, XI + 188'. Language Vol. 38. 1962. s. 92 - 98 (şema s. 95'te).
- 67 Özellikle Murayama, Miller'in eserinin tanıtma ve tenkidine ait yazısının (bkz. N. 11) sonunda: 'İnsan, onun (Miller'in) bu derece komplike dilbilgisi malzemesini sistemleştirmedeki yüksek kabiliyetine sadece hayranlık duyabilir.' demektedir.
- 68 Bunlardan biri Hattori Shiro'ya ait olup 1952 de tamamlanmıştır. (bkz. N. 11)
- 69 Miller. **The Japanese Language**, s. 167 de arkeoloji ile Japoncanın kronolojisini tayin konusunda başka önemli aydınlatıcı bir çeşidini konuşuyorlardı.
- 70 Bu önemli özellik Miller'in dikkatinden kaçmamıştır. bkz. **The Japanese Language**, s. 125. ilk paragraf.
- 71 Vakti ile W. Eberhard'ın TTK tarafından yayımlanan **Uzak Doğu Tarihi**'nde buna benzer bir ifade ile karşılaştığı hatırlıyorum.
- 72 Bunlar arasında Hind - Avrupa dillerinden Tohar, Sogd, Hotan - Saka, Hârezm, Turfan - Pehlevi, Kuşan - Saka, Part, Alan ağızlarından bazıları, Kırım (daha sonra Ukrayna ve Polonya), Ermeni, Güney Slavcaya dahil bazı ağız ve lehçeler, Kırım Gotçası vb., Eski Sibir dillerinden Kot, Ara, Asan, Ural dillerinden bazı Samoyed dilleri, Altay dillerinden Altın Ordu, İlhanlı ve Çağatay alanlarına dahil olan bazı Moğol guruplarının dilleri Türk Dili tarafından assimile edilmiştir. Buna karşı, Avrupa'da siyasi veya askerî felâketlerden sonra birçok Batı Hun, Avar, Bulgar Türk gurupları İtalya Kuzeyi, Güney Almánya, Çekoslovakya'ya kadar yayılan bir alanda dillerini tamamen kaybetmişlerdir. Aynı şekilde Peçenek, Kuman, Kıpçak (bunlar arasında Zaparoştî Kazak), Tuna'yı güneye doğru aşan Uz (bunlardan bir kısmı Mora yarımadasına sığınarak) Avrupa dilleri tarafından assimile edilmiştir. Hindistan, İran, Suriye, Irak, Arap Yarımadası vb. (bu son üçünde özellikle Oğuz Türkleri ve bazı Kıpçak gurupları) fâtilh olarak girdikleri yerlerde yavaş - yavaş dillerini kaybederek erimişlerdir. Uzak Doğu'da Çin, sürekli olarak Altay halklarının nüfusu ile beslenmiştir. Bunlar arasında Kıdan, Cuçen, Toba, Mançu ve daha yeni olarak bazı Tunguz gurupları Çinleşerek dillerini kaybetmişlerdir. Bunlar başlı - başına büyük bir araştırma konusu teşkil edecek kadar önemli sayıdadır.
73. Svitç. V. M. İliç. **Opit sravneniya nosratiçeskih yazıkov, Vvedenie Sravnitel'nyy Solvar'**, b-K. Moskva, 1971. Poppe, N. (tanıtma) 'Ein vergleichendes Wörterbuch der nostratischen Sprachen', FUF 39. 1972.
- 74 Ramstedt, G.J., 'The Relation of the Altaic Languages to Other Language Groups', JSFOu LIII, 1946 - 1947, s. 15-26; Hagenauer, 'Ainu and Altaic Languages', Journal of Languages. Hollanda, Koppelman, D.H. **Die Verwandtschaft des Koreanischen und der Ainu-Sprache mit den Indogermanischen Sprachen**, Wien, 1928, Rahder, J., **Etymological Vocabulary of Chinese, Japanese, Korean and Ainu**, I. Tokyo, 1956. II-III New Haven. Connecticut, 1959. IV. 1960, V, 1962.; Andronov, M., **Materials for a Bibliography of Dravidian Linguistics**, Dept. of Indian Studies, University of Malaya, Kuala Lumpur, 1966, madde no: 376 (altaic), und Uralaltaisch', UAJb XXV, 1953, s. 161-173, Menges, Karl H., 'Altatisch und Dravidisch', Orbis, XIII. no: 1. 66-103. Louvain, 1964. Bu makalenin kısa bir özeti 'The Dravidian - Altaic Relationships'. Journal of Tamil Studies I., 1969, s. 1 vd., Schoebel, C., **Affinités des Langues Dravidiennes et des Langues Ouralo - altaïques**, Paris. 1873. Webb, Rev. Edward. 'Evidences of the Scythian Affinity of the Dravidian Languages Condensed and Arranged From Rev.

- r. Caldwell's Comparative Dravidian Grammar'. JAOS 7. s. 271 vd., 1862; Winkler, H., **Die Sprache der 2. Kolumne der dreisprachigen Inschriften und das Altäische**, Breslau, 1896; Koppers, W., 'Halk bilgisi ve Cihânşümül tarih tetkiki karşısında Öz Türklük ve Öz Indo-Cermenlik', **İkinci Türk Tarih Kongresi**, İstanbul, 1943 (Etrüsk, Lidya ve Altay isim çekimleri ilgili gösteriliyor); Cahun, L., **Origine Touranienne de l'Idiome Qui a Précédé en France Les Langues Aryennes**, Paris. 1877. Felden, Fr. von, der, 'der Ursprung der nichtgemein-indogermanischen Bestandteile de gremanschen Sprachen', **Anthropos** 14/15, 1919 - 1920, s. 788 - 792. Jensen, M., 'Ingogermanisch und Altaisch', **Festschrift Hermann Hirt II.** 1935. 125 - 131, Koppers, W. yk. göstr. Der (burada Altay isim tasrifleri Lidya ve Erüsketekilerle karşılaştırılıyor. Ayrıca . A. Nehring'den naklen Eti, Lidya, Likya ve Ural Altay zamir karşılaştırmaları veriliyor.) Sinor, D., 'Ouralo - altaïque - indoeuropéen', **Toung P'ao** XXXVII. 1944; Andrada. M.J., 'Posibles relaciones extremas del grupo linguistico maya', **Mayan Studies**, 1966, Ferario, B., 'Della possibile parentela frale lingua 'altaiche' ed alcune Americane', **XIX. Congrès International des Orientalists**, Roma, 1938, 210 - 223, Porto - Seguro, Vicomte de, **L'origine touranienne des Américains Tupi Caribes et des ancêtres Egyptiens**, Leipzig - Berlin, 1876; Hommel, Fritz, **Die Sumero - akkader ein altaisches Volk**, Ausland. 1884. 'Die Sumero - akkadische Sprache und ihre Verwandtschaftsverhältnisse', Zeitschrift für Keilschriftforschung I, 1884; Hommel, Fritz. yk. göst. iki çalışmadan başka 'The Sumerian language and its affinities', JRAS XVIII. 1886. 'Die Verwandtschaftsverhältnisse des Sumerischen'. **Festschrift P. W. Schmidt**, Wien. 1928. s. 67 - 74. Lenormant. Fr.. **La magie chez les chaldéens et les origines accadiennes**, Paris. 1874. **La langue primitive de la Chaldée et les idiomes touraniens**. Paris, Paris, 1875. ayrıca Christian, Viktor. **Die sprachliche Stellung des Sumerischen**, Paris 1932. 126 s. (Die Beziehungen des Sumerischen zum Ural - Altaischen' s. 52 - 63). Zakar, Andreas. 'Sumerian - Ural - altaic Affinities', Current Anthropology, Vol. 12, no. 2, April 1971. s. 215 - 225 (metodoloji bakımından önemli), Clauson, Gerard (bu makalenin tenkidli) 'On the Idea of Sumerian - Ural - Altaic Affinities'. London. England. 23. VII. 71. Current Anthropology, Vol. 14. no. 4. October 1973. s. 493 - 495.
- 75 Matsumoto, N. , **Le japonais et les langues austro - asiatiques**, Paris, 1928; Rahder. J. 'Comparative Treatment of the Japanese Language', Monumenta Nipponica, VII, 1951, s. 198 - 206; VIII, 1952, s. 239 - 288; IX, 1953, s. 109 - 257, X, 1954, s. 127 - 168; **Etymological Vocabulary of Japanese, Korean and Ainu F.**, Monumenta Nipponica, Monographs, no. 16, Tokyo, 1956, 73 s. II. New Haven, Connecticut, 1959, 78 s., III, 1959, 66 s., IV. 1960. 38 s., V, 1962; Winkler, H., **Der Uralaltaische Sprachstamm, das Finnische und das Japanische**, Berlin, 1909, 316 s.: Charencey, H.G. de. **De la parenté de la langue japonaise avec les Idiomes tartares et américaines**, Paris, 1858; Miller, R.A., **The Japanese Language**, Chicago, 1970, s. 61; Hattori. J. 'The relationship of Japanese to the Ryū - Kyū Korean and Altaic Languages', **Transactions of the Asiatic Society of Japan** Yokohama, ser. 3. v. 1. Tokyo, 1948. s. 101 - 133; Miller, R. A., göst. y.
- 76 Andronov, M., **Materials for a bibliography of Dravidian Linguistics**, Dept. of Indian Studies, University of Malaya, Kuala Lumpur, 1966, madde: 316, 317, 318, 319, 682; Koppelman, D.H., **Die eurasische Sprachfamilie Indogermanisch, Koreanisch und Verwandtes**, Heidelberg, 1933.
- 77 Bouda, K., 'Tungusisch und Ketchua', ZGMG CX, 1960, s. 99-113. 'Kets chua II.' ZDMG CXIII, 1964, s. 602 - 623; Winkler. H., 'Tungus und Finnisch - Ugrisch' I.. JSFOu XXX. s. 1 - 9, II. JSFOu XXXIX. s. 1 - 34.
- 78 Decourdemanche, J.A.. **Etudes sur les racines arabes, sanscrites et turques**, Paris. 1898; Koşay, Hamit Zübeyr, **Elamca - Türkçe Dil Akralığı** (Elamish - Türkische Sprachverwandtschaft). Ankara, 1937. 7 s. 'Elam and Central Asian Relations', **Cultura Turcica** Vol. III. nu. 2. Ankara. 1966. s. 190 - 195 (17 kelime, 6 ek ve kural); Brandenstein. W. 'Etrüsk Meselesinin Şimdiki Durumu'. **İkinci Türk Tarih Kongresi, 1937**, İstanbul 1943. s. 211 - 219, Veau. Baron Carra de, **La langue etrusque, sa place parmi les langues**, Paris. 1911, 'Mots étrusques expliqués par le turc', Etrusca I. II **Museon**. 16 + 11 s., Etrusca II 'Mes communicati-

ons de l'année 1904'. Paris. 1 - 21: Landsberger. B (enno), 'Ön Asya Tarihinin Esas Meseleleri', **İkinci Türk Tarih Kongresi, İstanbul 1937**, ayrıbasım 12 s.; Edlinger. A.v.. **Alte Beziehungen der türkischen Sprachen zu den Indogermanischen**, 2 vols.; Bamberg - Forchheim, 1912-1913, Danişmend. İsmail Hami, **Antropoloji ve Lengüistik Vesikalarına göre Türklerle Hind - Avrupalılar'ın Menşei Birliği**, c. I. İstanbul, 1935, 374 s. + 5 tablo. C. II. Hind-Avrupa Grubunda Türk Dili, İstanbul, 1935, 255 s., Emre, Ahmet Cevat, **Mémoire sur les Relations Généalogiques des Langues Turques et Indo - Européennes**, Préparé pour être communiqué au Congrès des Orientalistes, Sept. 1951. 48 s., **Le problème de la parenté des langues Turques et Indo - Européennes**, Ankara. 1930. 31 s., I-VIII Table Comparative (Morphologie); Ar, Mustafa Selçuk. 'Çivi yazılı kaynaklarına göre Türkçe, Etice, Hurricce arasındaki bağlar III. **Türk Tarih Kongresi**, Ankara, 15 - 20 Kasım 1943 (TTK Belleten XXXI-I, 1944, s. 515 - 568, Dekien, Toung. **De l'origine des Américains pré columbien**, Mémoire présenté au XX ème Congrès International des Americanistes, reuni à Rio de Janeiro 1922. s. 21 - 47, Dumézil, G., 'Remarques sur les six premiers noms de nombres du turc'. Studia Linguistica VIII. Lund, 1954, s. 1 - 15, 'Remarques complémentaires sur les six premiers noms de nobres du turc et du quetchua', Journal de la Société des Americanistes, nouv, sér t. XLIV. 1956. s. 208. Ferrario. B., 'Della possibile parentela fra de lingue 'altaiche' ed alcune Americane', **Actes du Congrès Rome**, 1938, s. 210 - 223 (yalnız Keçua ve Türkçe karşılaştırılmıştır). Ömer (Mayatepek). Tahsin. 'Meksika'da müstamef Maya dilindeki Türkçe kelimeler hakkında izahat'. Türk Dili. I. seri. sayı 12. Haziran 1935. s. 88 - 94: Decourdemanche, J. A., **Etudes sur les racines arabes, sanscrites et turques**, Paris. 1898; Emre, Ahmet Cevat, 'Sümerlilerin Konuştuğu Lisan ve Türkçe' - Yeni Türk Mecmuası, İstanbul Halkevi, Teşrinievvel 1932. s. 48 - 58. **Birinci Türk Dili Kurultayı**, İstanbul. 1933. s. 81 - 94. **Eski Türk Yazısının Menşei (L'Origine de l'Alphabet Vieux Turc)**. 1938. 54 s., Hommel. Fritz, vorläufige Mitteilung'im Ausland 1884. nr. 2. 'Die Sumero - Akkader ein altaischer Volk' (Corresp Bl.'d. ges f. Anthropologie. 15 yg. no. 8. 1884. s. 63 - 64), 'Die Sumera akkadische Sprache und ihre Verwandtschafts verhältnisse'. Zeitschrift für Keilschriftforschung I. s. 161 - 178, 195 - 221, 323 - 342, Leipzig. 1884, 'The Sumerian language and its affinities' JRAS XVIII, part 3. London, 1886. **Sumerische Lesestücke**, München, 1894, **Zweihundert sumero - türkische Wortvergleichungen** als Grundlage zu einem neuen Kapitel der Sprach - wissenschaft. der herrn F. W. K. Müller und A. v. Le Coq dankbar zugeeignet, München, April 1915. 16 s., 'Nachtrag', Mai 1915. s. 17-24. 'Zweiter Nachtrag' weitere Wortvergleichungen, Juli 1915, s. 25 - 32. 'Appendix' (James B. Nies, **Ur Dynasty Tablets**, Leipzig, 1920, 195 s. with an appendix by Prof. D. Dr. Fritz Hommel) (s. 195 - 220 + index: 221 - 224). **Grundriss der Geographie und Geschichte des Alten Orient**, erste Hälfte, ethnologie des alten orientis babylonica und chaldaea. München 1904. XII + VI + (1. Geographie. Vorderasiens und Nord - ostafrikas) 400 s., zweite Hälfte, München 1926, s. (401 - 1108) (Özellikle s. 21 - 24, 32, 36, 44, 65 - 66, 86, 95 - 96, 124, 179, 213 - 214, 224 - 228, 232 - 233, 301, 303, 305, 478 vd.). 'Die Verwandtschaft verhältnisse des Sumerischen', **Festschrift P. W. Schmidt**, Wien, 1928, s. 67 - 74, Landsberger, Benno, 'Die Sumerer', Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, sayı = 5. Ankara 1943, s. 97-102 (trc. 'Sümerler', Mebrure Osman Tosun, s. 89 - 96), Martayan (Dilaçar), Agop, 'Türk - Sümer ve Hint Avrupa Dilleri Arasında Rabitalar', **Birinci Türk Dili Kurultayı**, İstanbul, 1933, s. 94 - 104. Munkacsı, Bernhard, 'Zur Bildung der Zehner Zahlwörter im Türkischen', KCsA, I. IV. bölüm. 1924, s. 314. ayrıca KSz V. 343 - 351, Prince, John Dyneley, **Materials for a Sumerian Lexicon** with a grammatical introduction, Leipzig, 1908 (Introduction VII - XXIV, özellikle s. VIII). Togan, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, II. baskı. İstanbul. 1970. 537 s., s. 10-11 ve notlar. Tosun, Mebrure Osman, 'Sümer Dili ile Türk Dili Arasında Karşılaştırma', s. 147 - 168 (İbrahim Kafesoğlu, **Türk Millî Kültürü**, s. 33, not 50'ye dayanarak), Wittek, P., 'Sumerisch und Türkisch', Türkische Post (ayrı basım). Bu konu ile genel ilgili bakımından Koşay, Hamit Zübeyr 'Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Mevkii' (Die Stellung der Türkischen unter den Weltsprachen). TTK Belleten c. III. sayı 10. Ankara. 1 nisan 1939, s. 363 - 376.

- Japanese Language**, 1970 (Chapter VI. 'Loan Words', s. 238, 263). Ueda Kazutoshi, Takakusu Junjiro, Shiratori Kurakichi, Kanazawa Shôzaburo, **Nihon Gairaigo Jiten** 'Japoncadaki ödünçlemeler sözlüğü', 1915; Groot, Gerard, 'Besonderheiten der Ryûkyû sprache' MN 3. 1940. s. 300 - 313, Hattori Shiro, 'The Relationship of Japanese to the Ryûkyû, Korean and Altaic Languages', TAJ, 3 rd series, 1., 1948, s. 101 - 133; Miller, Roy Andrew, **The Japanese Language**, 1970, s. 81.
- 80 Lee, Ki - Moon, 'Mongolian Loan - Words in Middle Korean', UAJb 35, fasc. B. 1964, s. 188 - 197; Ligeti, L., 'Les anciens éléments mongols dans le mandchou', AOH X, 3, 1960, s. 231 vd., Poppe, Nicholas, **Introduction to Altaic Linguistics**, Leipzig: 1965 (4. Mutual influences within the Altaic Group, s. 157 - 163), s. 160, 'On some ancient mongolian loan - words in Tungus', CAJ, Vol. XI, no. 3., Wiesbaden, Sept. 1966, s. 187 - 198, 'on Some Mongolian Loan Words in Ewenki', CAJ, Vol. XVI, no. 2, Wiesbaden, 1972, s. 95 - 103, Sanceev, G. D., 'Mançuro - mongol 'skie yâzikovie paralleli', Izvestiya Akademii Nauk SSSR, otdelenie gumanitarnih nauk 1930, s. 601 - 626, 673 - 708.
- 81 Poppe, Nicholas, **Introduction to Altaic Linguistics**, s. 163
- 82 Poppe, Nicholas, 'Die türkischen Lehnwörter im Tschuwassischen' UJb 7. 1927, s. 151 - 167; Koşay, H. Z., **Kore Dilinde Türkçe ile Müsterek Unsurlar**, İstanbul, 1952; Caferoğlu, Ahmet, 'Azeri Lehçesinde Bazı Mogol Unsurlar', Azerbaycan Yurt Bilgisi, sayı 6 - 7, İstanbul, 1932. I. s. 215 - 226, sayı 25, İstanbul, 1934. II. s. 3 - 8. 'Der ursprung der Wörter **tongal, küräkän** und **nämär** im aserbajdschanischen Dialekt', Die Welt des Islams, 1941. s. 53 - 60. 'Azerbaycan ve Anadolu ağızlarındaki Mogolca unsurlar', TDAY Belleten II. 1945. 'Türk dilinde **nöker** ve **nökerzâdeler** müessesesi', **IV. Tarih Kongresi**, Ankara, 1952, s. 251 - 262. 'Azeri şivesinde **nohur** ve **lap** kelimeleri', Rocznik Orientalistyczny XVII, Krakow, 1953, s. 180 - 183, 'Azerbaycan ve Anadolu ağızlarındaki Mogolca unsurlar' TDAY Belleten, Ankara 1954, s. 1 - 10, 'Tarta Kültürü ve Etnoğrafyasına Göre 'kotan', TDED. XIX, s. 43 - 50, Eren, Hasan, 'Caucasian Turkic Elements in the Anatolian Dialects. **Studia Caucasica**, I, 1963, s. 93 - 126 (Anadolu'ya yerleşen Kafkas Türk boyları yolu ile Mogolcadan gelen bazı kelimeleri de kapsar); 'Anadolu'da Kafkasya Türkleri', TDAY belleten, 1961, Ankara 1962. s. 319 - 357, 'Sibirya Türk Dillerinde Mogol Unsurları', Türk Dili - Belleten, Seri III. sayı XIV ,XV, Ankara, 1951, Kaluzynski, St., **Mongolische Elemente in der jakutischen Sprache**, Warszawa, 1962, Mándoky, Istváan, 'Macaristandaki Koman dilinin Mogolca unsurları', Daimi Milletlerarası Altayistik Konferansı. XVI. Toplantı, Ankara. 24 Ekim 1973. Oğuz, Mehmet, **Türk Mogol Ortak Sözcükleri, Kaşgar**, 1942, Poppe, N., 'Jakutische Etymologien', UAZb 33, 1 - 2. 1961. s. 136 - 141, 'Die Mongolischen Lehnwörter im Komanischen', **Németh Armağani**, Ankara, 1962, s. 331 - 340, **Introduction to Altaic Linguistics**, s. 159, 'Turkic Loan Words in Middle Mongolian', CAJ. I. 1955, s. 36 - 42, Ramstedt, G. J., **Kalmückische Wörterbuch**, Helsinki, 1935 (Türk Dilinden Kalmuk ve oyrat Dillerine geçen kelimeler işaretlenmiştir), Temir, Ahmet, 'Türkçe ile Mogolca arasındaki ilgiler', DTCFD XIII, 1 - 2, Ankara, 1955, Tuna, Osman Nedim, 'Mongolian Loan Words in Anatolian Dialects', Inner Asia Colloquium, session, November 21. 1963. Seattle, 'Mongolian Loan Words in Ancient and Middle Ottoman', Inner Asia Colloquium, session, March 1, 1965, 'Osmanlıcada Mogolca Ödünç Kelimeler', TM XVII, İstanbul, 1972, s. 209 - 250, 'Osmanlıcada Mogolca Kelimeler', TM XVIII, İstanbul, 1976, s. 281 - 314, Vladimirtsov, B. Ya., 'Turetskie elementi v mongolskom yazıke', ZVO 20, 1911, s. 153 - 184. Buraya Németh, J. 'Die türkisch - mongolische Hypothese', ZDMG 66, 1912, s. 549 - 576 ilgisini bakımından ekliyorum. Bang. W. 'Türkisches Lehngut im Mandschurischen', UJb IV., 1924, s. 15-19. Kotwicz, W. , 'Les éléments turcs dans la langue mandchou' RO XIV, 1938.
- 83 Poppe, N., **Introduction to Altaic Linguistics**, 1965 (bkz: Contacts of Altaic Languages with other languages. 165 - 172, Altaic influences upon other languages. 172 - 173).
- Arakawa Sôbei. **Gairaigo Jiten**, 1941. bkz. N. 79 Ueda Kazutoshi, Takakusu Junjiro, Shiratori Kurakichi, Kanazawa Shôzaburo, **Nihon Gairaigo Jitaa**, 1915. bkz. N. 79
- Hattori Shiro, Ainugo hôgen jiten** 'Aynu, Japonca ve İngilizce İndekslerle Aynu Sözlüğü', 1964. Miller, **The Japanese Language** (Chapter VI. Loanwords. s. 239), bkz. Arakawa Sôbei

- yk., Ueda Kazutoshi yk. Miller, yk. s. 237 - 247, Kamei Takashi 'Chinese borrowings in prehistoric Japanese', 1954, Karlgren, Bernhard, **Grammata serica recenssa**, Stockholm, 1957 (Museum of Far Eastern Antiquities Bulletin 29) ayrıca **Etudes sur la phonologies chinoise**, Stockholm Leyden, 1915 -1926. **Analytic Dictionary of Chinese and Sino - Japanese**, Paris, 1923, Saneto Eshu, 'Chûgoku nihaitta Nihongo' (Çincece Japonca Unsurlar), s. 1039 - 1041. Chûgoku gogaku kenkyûkai, ed., **Chûgoku gogaku Jiten**, 1958, Yamada Yashio, **Kokugo no naka ni okeru kango no kenkyû** (Japoncadaki çince unsurlar üzerinde çalışmalar), 1940; Arakawa, Miller, yk. göst. y., 241 - 242, Ueda yk. göst. y., Arakwa, Miller yk. göst. y. s. 241, Ueda yk. göst. y., Vos. Fritz 'Dutch influences on the Japanese Language', **Lingua** 12, 4. s. 341; 388; Arakawa bkz. yk., Gatenby, E. V., 'The influence of Japanese on English', **Eibungaku kenkyû** 11. 4. 1931. s. 508 - 520, 'Additions to Japanese Words in English', ibid, 14. 4. 1931, s. 595 - 609, Ichikawa **Sanki**, 'The pronunciation of English loan - words in Japanese'. A Grammatical miscellany offered to Otto Jespersen, Copenhagen. 1930. s. 179 - 190, Miller, bkz. yk. s. 241 - 256. Norman. Arthur M. Z., 'Bamboo English, the Japenes influence upon American speech in Japan', AS 30. 1955, s. 44-48; Miller. a., y. s. 242; Miller. a.y.s. 256; Konwilton, Edward Colby Jr., **Words of Chinese, Japanese and Korean origin in the Romance Languages**, Stanford University (yayımlanmamış doktora tezi). 1959. Miller. a.y., s. 240; Miller, a. y., s. 242 - 244; Miller. a. y., s. 240; Miller, a., y, s. 256; Miller. a. y., s. 247 - 248; miller. a. y, s. 247; Miller. a. y., s. 256; Swadesh, Morris, 'Linguistic Overview', **Prehistoric Man in the New World**, Chicago - London 1971, 5 th edition (first edition 1964). s. 536.table 2.
84. Karlgren, bernhard, bkz. N. 83. ayrıca 'A Compendium of Phonetics in Ancient and Archaic Chinese', BMFEA 26, 1954, **Korelskiy Yazık**, Sbornik Statey. Moskova. 1961. Samuel E. Martin, Yang Ha Lee. Sung - Un Chang. **New Korean - English Dictionary**, Minjuseogwan, Seoul, Korea, 1967. XIII + 1902 s., Poppe, N., bkz. N. 83, s. 166. **Voprosı koreyskogo i kitayskogo yazıkoznaniya**, Leningrad. 1958: Webster, Grant, 'Korean bamboo English- once more'. AS 35, 1960, s. 261 - 265; Knowlton. Edward Colby Jr., bkz. N. 83; Swadesh, Morris. 'Linguistic Overview', bkz. N. 83. a. y.
85. Vladimirtsov, 'Arabskie slova v mongol 'skom' ZKV 5. 1930. s. 73 - 82; Lessing. Ferdinand D. (ed.). **Mongolian - Enlish Dictionary**, by Mattai Haltod, John Gombojab Hongin, Serge Kasatkin, F. Lessing. Los Angeles. 1960. 1217 s., Menges. Karl H., **The Turkic Languages and Peoples**, s. 167. Poppe, N., N. 83., s. 166; Vladimirtsov, B. Ya., 'Mongolica I'. Ob otnošenil mongol 'skogo yazıkı k indo - europeyskim yazıkım Sredney Azii' ZKV 1, 1925, s. 301 - 341; Sanjian, Avedis K. (ed.). **Colophons of Armenian Manuscripts 1301 - 1480**, Harward University Press, Cambridge, Massachusetts, 1969, XV + 459 s. ; Poppe, N., a.y., s. 171; Lessing. Ferdinand D., a. y., Menges, Karl H., a. y., s. 166, Pritsak, Omeljan, 'Two names of steppe plants', International Journal of Slavic Linguistics and Poetry VIII. 1964, s. 37 vd., : Tuna, Osman Nedim, 'Turkic and Mongolian Loan - Words in Hindustani', American Oriental Society. 182 nd meeting, Duke University, Chapel Hill, North Carolina, 19. 4. 1972; Poppe, N., a. y., s. 169 - 170; Doerfer, Gerhard, Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen. Band I. **Mongolische Elemente im Neupersischen**, 1963, XLVIII + 557 s. (1 - 409) 'Prologomena zu einer Untersuchungen der altaischen Lehn - Wörter im Neupersischen', CAJ V. s. 1 - 26, Poppe, N., a., y., s. 167 - 168, 170; Poppe, N., a., y., s. 175; Ronatas, András: **Tibeto - Mongolica**. The Tibetan loanwords of Monguor and the development of the Archaic Tibetan dialects, The Hague, 1966, 232 s., Ligeti. L., 'Mongolos jövevenyszavaink kerdésé, NyK, X<IX, 1935. Németh. Gy., 'Mongol elemek a magyar nyelvben', MNyR XII. 1913.
- 86 Schmidt. P., 'Chinesische Elemente im Mandschu', Asia Major 7. 1931. s. 573 - 628; Bouda. K.. 'Tungusische und Ketchua', ZDMG CX. 1960, s. 99 - 113, 'Ketchua II. '. ZDMG CXIII. 1964l. s. 2 623. Swadesh. M., bkz. N. 83.. a. y., s. 536. table 2.
- 87 Koşay, Hamit Zübeyr. 'Dil Mukayeselerine göre Baskılarla Türklerin Temasları. Göç Yolları ve zamanı Hakkında'. TTK Belleten CXXI. sayı 84. Ankara. 1957. s. 521-560 - 1 harita (bu konuda aynı dergide daha sonra bir makale daha yayımlanmıştır): Togan. Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihi-**

ne Giriş. 2. baskı. İstanbul. 1970, 537 s. s. 23 - 24: Rahimov. T. R. **Kıtayskie elementi v sovremennum uygurskom yazıke** (tanıtma Menges, Karl H., UAJb 46. 1974. s. 181). Pope. N., **Introduction to Altaic Linguistics**, s. 165. Menges. Karl H., **The Turkic Languages and Peoples**, s. 166, 167. Jacobson, R., **The Paleosibirian Languages**, American Anthropology XLIV. 1942. **Languages Paleosibiriennes**, (Les Langues du Monde), 2. baskı, 1952: Miller. R - A., **The Japanese Language**, s. 80, 81, 203, Munkacsı, Bernhard, 'Ösi török arja uyveleratès', Nyk XXIV. 1894 'Arische Sprachdenkmäler in türkischen Lehnwörter' KSz I. 1900- Beiträge zu den alten arischen Lehnwörter im Türkischen', KSz VI. 1905. Nemeth, Gy.. 'Türkiüğün Eski Çağı', Ülkü XV, sayı 90. Ankara. 1940. s. 299 - 306, s. 509 - 518 'Probleme der türkischen Urzeit', *Analecta orientalia*. Budapest. 53 1942 - 1947, s. 57 - 102; Fischer, A.. **Die Vokalharmonie der Endungen an den Fremdwörtern des Türkischen**, Morgenländische Texte und Forschungen. I., Fasc. 2. 1926. 26 s.. Hamdi. A.. **Lugat-l Ecnebiyye**, 1911. Korsch. T. 'Türkische Etymologien'. Festschrift V. Tohmson. 1912. s. 198 - 201. Kowalski. T.. 'Türk Dilinin Komşu Millet dilleri üzerindeki Tesiri'. Ülkü XX. 1934. Kraelitz. Fr. V.. Greifenhorst. Corollarien zu Miklosic 'Die Türkische Elemente'. 1884 - 1889, SWAW 166. 1911, no. 4. 65 s.. Lokotsch, Karl. **Etymologisches Wörterbuch der europäischen (germanischen, romanischen und slavischen) Wörter orientalischen Ursprungs**. Heidelberg. 1927. XIX. 243 s., Miklosich. **Die türkischen Elemente in den südost und osteuropäischen Sprachen** (griechisch, albanisch, rumunisch, bulgarisch, serbisch, kelinrussisch, grossrussisch, polnisch). Denkschrift der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, phil. hist. Klas. I. Band XXXIV. 1884, s. 239 - 338. II. Band XXXV. 1885. s. 105 - 190 Machtrag I. XXXVII. Nachtrag II. XXXVIII Wien 1888 - 1890. 194 s.. **Über Einwirkung des Türkischen auf die Grammatik der südost europäischen Sprachen**, Sonderhefte der Akademie Wissenschaften in Wien, CXX. 1889. Özdem. Ragıp Hulusi. 'Dilimizde yerleşmiş yabancı unsurlar'. TDED I. sa. 2. 1946 (başka dil gruplarından olan kelimeleri de içine alır). Özön. Mustafa Nihat. **Türkçe - Yabancı Kelimeler Sözlüğü, 1961** (başka dil gruplarından kelimeleri de içine alır) Taner, Ali Haydar. **Yabancı kelimeler Lugatı**. 1941. Tietze, Andreas. 'Die formalen Veränderungen an neuen europäischen Lehnwörtern im Türkischen'. Oriens V. 1952. Tolun. Haydar. **Yabancı Kelimeler Lugatı**. 1939. Wasmer. M., Osmanskiya etimologii. 1909. 2 - 3; Kaleşi. Hasan. 'Arnavut Edebiyatında Türk Etkileri **X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler**, 1963. Ankara. 1964. s. 61 - 74, Meyer. G., **Etymologisches Wörterbuche der albanischen Sprache**, Miklosich. Franz. **Die türkischen Elemente...** bkz. yk.. Nemeth. J.. 'Taraces of the Turkish Language in Albania' AOH XIII. 1961 s. 9 - 29; Eren, Hasan. 'Anadolu Ağızlarında Rumca, Slavca ve Arapça Kelimeler', TDAY Belleten 1960. Ankara. 1960. (Slavca kelimeler. s. 320 - 347), Eren, İsmail, 'Güney Slav Dillerinde Kullanılan Türkçe Ekler'. **XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler**, 1966, Ankara, 1968, s. 239 - 246, Hazai, G.. 'Remarques sur les rapports des langues slaves des balkans avec le turc-osmanli', *Studia Slavica. Academiae Scientiarum Hungaricae*. VII. 1 - 3. 1961. Janko Josef **Listy Filologičke** XLIII. 1916. s. 20 - 27, 107 - 112, 214 - 223. Menges, Karl H.. 'Altaic Loanwords in Slavonic'. *Language* 20.. 1944. s. 66 - 72. 'Altäische Lehnwörter im Slawischen' ZSPH 23, 1955. s. 327 - 334, 'Influences altaïque on slave', *Bull. Acad. R. Belge des Sciences et Belles Lettres*, Bruxelles, 1985. s. 518 - 541. 'Altajische Kulturwörter im Slawischen', UAJb XXXIII (von Gabain Festschrift), 1960. s. 107 - 116. Miklosiçh, Franz **Etymologisches Wörterbuch der slawischen Sprachen**, Wien, 1886. Peisker, J., **Die älteren Bezeichnungen der Slawen zu Türkotataren und Germanen und Ihre Sozialgeschichtliche Bedeutung**, Berlin-Stuttgart Leipzig. 1905. Tietze. Andreas, 'Slavische Lehnwörter in der türkischen Volkssprache', Oriens X. 1957. s. 1 - 47; Cengiz. Atilla. 'Bulgaristan'da Türk Dili'. **Türk Kültürü** c. V. sayı 59. s. 849 - 852. Menges, Karl H.. 'Altaic Elements in the Proto Bulgarian Inscriptions'. *Byzantion* XXI, Bruxelles 1951, s. 85-118. 'Bulgarische Substratfragen'. UAJb XXXII. 1960. s. 104 - 121. Miyatev. Petir. 'Bugünkü Türk Bulgar Dil Münasebetleri **XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1966**, Ankara 1968. s. 119 - 126. Mladenov. S., 'vestiges de la langue des Protobulgares touraniens d'Asparuch en Bulgare'. RES I. 1921. Veryatni mniimi ostaratši ot ezika na Asparuhovite Balgari v novobalyarskata reç'. Ezika na Asparuhovite Balgari. Godişnik Sofiyskiya Universitet, 1921. **Bilgarski narodni pesni**. Zagreb, 1961 (bu daha çok bir folklor araştırmasıdır).

Tsonëv. B., 'Turski dumi v balgarski ezik'. Godišnik na Sofijskiya Universitet XXV. 1929. Yakın. Aziz. 'Bulgar Dilinde Türkçe Kelimeler'. **Türk Kültürü** c. VII. sayı 79. s. 477 - 480; Blaskovics. J., 'Çek dilinde Türkçe kelimeler'. **VIII. Türk dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler** 1957 Ankara 1960. s. 87 - 112 bkz. Blaškovič Josef ve Blaškovič (Kumanoğlu). Yusuf. 'Çekoslovakya tapraklarında eski Türklerin izleri'. **Reşid Rahmeti Arat İçin**, Ankara 1966. TKAÉ yayınları: 19. Seri I. sayı A 2, s. 341 - 351 (yer ve kişi adları). Holub, Josef Kopečný, František, **Etimologičeský slovník jazyka češého**, Praha, 1952. Ayrıca çoğu folklor ve edebiyatla ilgili şu eserlerde: Bartos. **Narodní písně moravské**, Praha, 1889. Blaskovic, Josef, **Çek Folklorunda Türkler**, **XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler**, 1966, Ankara, 1868, s. 189 - 207, Cikker. **Beg Bajazid**, Praha, 1963. Freincik. Mikuláš. 'Pestunka, povest z Pohronia zvolenského', Sokal. 1867 (VI. Turciasky Sv. Martin). Holuby. J. L.. 'Stopy tureckého hospodarenia v XVI. a XVII st.'. Slovenské Dohľady XIV. s. 559. 688. 698. Kálmán, Mikzát. **A troncséni vár kútja**, Budapest, 1890, Klímova, Dagmar, 'Turecké války paměti našich lidových vypravěcu a zpěvaku', Novy Orient, Nr. 1. Praha, 1964. s. 18 - 20. Kramoliš, Ceněk. **Ryčtar Soman**, 1935, II. vyd. Olomouc, 1941, Pekárek, K., **Starozinské povesti**, Zhn., 1942, Prochazkova, 'A török a cseh - mörva népköltészetben', **Filologiai közlöny**, Budapest, 1955, s. 509 - 520, Rychonova, D., 'Turecki války v lidovémpodani ve ye hodni Narodopisny vestnik ceskoslovansky XXXIII, Praha 1956, s. 36 - 93, Smilauer, Vladimír, Prinos Asie do evropského kulturního slovníku, Praha 1949, s. 14 - 15; Djukanovic. Marija, 'Les Vestiges de la Langue Turque dans l'Actuelle Langue Serbo - Croate', **X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler**, 1963, Ankara, 1964, s. 31 - 36, Knezevic, A., **Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben** Slawisch - Baltisches Seminar der Vestfälischen Wilhelms - Universität, Münster, Veröffentlichungen No. 3 Meisenheim am Glan, 1962, 506 s. (tanıtma : Menges, K. H., UAJb XXIX), Skaljic, Abdulah. **Turcizmi u narodnom gavoru i narodnoj knjizevnosti Bosna i Hercegovina**, Sarajevo, 1957 (bu aşağıdaki eserin ilk adı olup 6500 kelime vermektedir), **Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku 'Svjetlost'**, Sarajevo, 1962, 622 s. (8472 türkçe kelime), Veljacic. Snjezana, **Srp - Hrvat Dillne Girmiş olan Türk Maddi Kültür Unsurları**, İstanbul Ü. Ed. Fak. Doktora Tezi 23 s., İstanbul, 1966: Bruchner, Al, **Slovník etymologický jazyka polského**, Krakau. 1927. 806 s. Grzegorzewski, I., **Ein türk - tatarischer Dialekt in Galizien** Vokalharmonie In den entlehnten Wörtern der karaitischen Sprache in Halicz, mit Einleitung. Texten und Erklärungen zu den Texten. SWAW 146, 1903. No. 1. 80 s., Karłowicz, Jan, 'Mémoire sur l'influence des langues orientales sur la langue polonaise', **Actes du VI. e Congrès Internationale des Orientalistes, Leyde 1883**, Leiden 1885. II. sekt. 1, s. 409 - 441, Kowalski, T., 'W sprawie zapożyczeń tureckich w języku polskim', **Symbolae grammaticae in honorem Rozwadowski**, Krakau, 1928, vol. 2. s. 347 - 353 Muchliński Ant. **Zrodlostownik wyrazw kłore przcszly, wprost ezy posrednio, do naszej mowy jezikow wsehodnich, z dolaczeniem z biorku wyrazow przeniesanyeh z Polski do Jazyka tureckiego**, St. Petersburg. 1858, 158 s., Reyhman, Jan, 'Polonya'nın bir güney lehçesinde kullanılan bir sözcüğün menşei hakkında', **Reşid Rahmeti Arat İçin**, Ankara, 1966, s. 388 - 389 Zajaczkowski, A., **Elementy tureckie na ziemiach polskich**, 1935, **Zwiazki jezkowe połowiecho - slowianskie**, 1949; Erdman, F., 'Izjasnenie neskol'kih vostočnih slov perasedsih iz vostočnik yazikov russijskiy', Kazanskiy Vestnik, 1828. c. 9. s. 33 - 35, Trudy i letop. Obšč. istorii i drevnosti rus. s. 1. 1830. s. 215 - 245 Katanov. N., 'Die aus dem Russischen Ent lehnten Fremdwörter des Sagai Dialektes'. *Mélange Asiatique* 9. 1880 - 1888, s. 272 - 312. Kazembeg. A.. 'Zapiska o slovah russkih zaimstvovannik iz vostočnik yazikov', IAN po otd. russk. yaz. slov.. 1852. s. 125 - 128. Korş. F.E.. 'Turetskie elementi v yazike 'Slova o polku Igoreve'', *Izvestiya Imperatorskoy Akademii Nauk*. VIII. 1904, Malov. S. E.. 'Tyurkizmi v yazike 'Slovó o polku Igoreve'', *Izvestiya Akademii Nauk SSSR*. V 1946. Melioranskiy, P. M., 'Turetskie elementi v yazika Slovo o polku Igoreve', *Izvestiya Imperatorskoy Akademii Nauk*. VII. 1902. 'Zaimstvaniya vostočniya slova v pamyatnikah russkoy pis' mennosti do mongol 'skogo vremeni', *Izv. otd. russk. yaz. AN*, c. 4. 1906. 'O turetskih elementah v pamyatnikah russkoy pis-mennosti do mongol 'skogo perioda'. *Zap. Vost. Otd. R. Arch. Obşç.* 17. 1907. Menges. Karl H.. 'The Oriental Elements in the Vocabulary of the Oldest Russian Epos. 'The Igor' Tale', Supplement to Word Monograph no. 1. New York 1951. 98 s.. 'On some loanwords from or via Turkic in

Old - Russian **Fuad Köprülü Armağanı**, İstanbul, 1953. s. 369 - 390. Nikitiñe. 'Note sur quelques emprunts russo -turcs', JA. 1952. s. 75 - 77 Poppe. Nicholas Jr. **Studies of Turkic Loan Words in Russian**, Wiesbaden 1971. Asiatische Forschungen. Bd. 34. Pritsak. Omeljan. 'Two names of tseppe plants', Intern. Journ. of Slav. Ling. and Poet.. VIII. 1964. s. 37 vd., Şipova. E (Izabela) N (ikelaevna), **Slovar 'Tyurkizmov v Russkom Yazıke**, Ak. Nauka Kazahskoy SSSR, 1976, 444 s. (2000'e yakın madde başı): Dimitriev, N.. 'Etyudy poserbsko - turetskomu yazikovomu vzaimodeystviyu', DAN 1928. s. 17 - 22, 268 - 275, 1929, s. 89 - 95, 103 - 104. Djukanovic, Marija. bkz. yk., Knezevic A.. bkz. yk., Marinkovitch, Louka, 'Vocabulaire des mots persans, ara bes et turcs introduits dans la langue serbe ayec un exposé de la litterature serbe', Verhandlungen des 5. Intern. Oriental. Kongr. Berlin 1881 c. 2. 2. Berlin 1882. s. 299 - 332. Popovic, Gy., Turske i druge istoçanskereçi u našem jeziku, Glasnik Srpskog Uçenog Društva 59. Belgrad 1889. Raykovic, Ljubinka. 'Les Traductions Turques Chez les Yougoslaves' **X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler. 1963.** Ankara 1964 s. 99 - 104, Sköld, Hannes. **Die Türkischen Lehnwörter im Serbroatisehen**, LUA 18. no. 3. 1922. 110 s., Veljacic, Snježana, bkz. yk., Yü-suf, Süreyya, bkz. yk.: Lokotch. bkz. yk.. ayrıca folklor ve edebiyatla ilgili şu eserler: Antonovic. Dragonov **Istroçeskle pesni malorusskogo naroda**, Kiyev 1874. Gebauer, Jan. **Z pisni Junáckych, Ukradéne Marie**, Lumír 1863, Lukasevskij. **Maloruskije i çervenoruskije dumi i pesni 1848. Václavk, A. Lukaçovicke Zalesi: Littman, E. Morgenländische Wörter im Deutschen**, 1924, XII + 163 s., Önen, Yaşar, **Deutsches im Türkischen**, 1955; Acaryan, H. **Thurk eréné p' ohareal barer hayeréni mec**, 1902 (4200 türkçe kelime), Menges, Karl H., **The Turkic Languages and Peoples**; Wiesbaden. 1968 (VI. Lexical composition of the Turkic languages, s. 165 - 179), Munkacsı, B., 'Über die' uralten armenischen Lehnwörter'im Türkischen', KSz 5. 1904, s. 352 - 357. Pedersen, H., 'Armenisch und die Nachbarsprachen'. Kuhn's Zeitschrift XXXIX. 1904, Sköld, H., 'The supposed Armenian influence on the Turkish Language' **Linguistic Gleanings**, 1923 (bir öncekinin tenkidi), Sluszkiewicz. E.. 'Remarques sur la langue turque des Arméniens et sur les emprunts turcs de r arménien, I, RO XIV, 1938; Baydur, Suat Y., Dilimiz ve Yunan - Latin Asıllı kelimeler', TDAY Belleten 1953, Ankara, 1953, s. 93 - 121. Harfany, J. Nagy de. 'Colloquia familiari turcico - latina', 1672; Esenkova, Enver, Türk Dilinde Fransız Tesiri, 1959; Bonelli, 'Elementi italiani nel Turco ed elementi turchi nell' Italiano', L'Oriente, I, 1894, s. 178 - 196. Tietz, Andreas, XVI. Asırda Türk Emevî dili; Armistead, S. G., Silverman, J. H.. 'Exclamaciones turcas y otros rasgos orientales en el romancero judeo - espanol; Sefarad XXX, Madrid, 1970, s. 177 - 193, 'Arabic Refrains in a Judeo - Spanisch Romance', Iberoromania, 2/ 1970, Madrid, s. 91 - 95, Danon, A., 'Essai sur les vocables turcs dans le judeo - espagnol'. KSz IV, 1903, V, 1904; Altınkurt, Orhan 'Türkçenin Romen Dili Üzerindeki Tesirleri', Türk Kültürü, c. V, sayı 60, s. 903 - 904; Buesku, Victor, Etymologies roumano - turques, 1962, Giurescu, C. C., Türkçenin Rumenler üzerindeki tesirleri', TD Belleten. seri II, sayı 1 - 3, 1945, Guboğlu, M., Rumanya Türkolojisi ve Rumen dilinde Türkçe Sözlér', **XI. Türk Dil Kurultayında Okunan bilimsel Bildiriler, 1966**, Ankara, 1968, s. 265 - 272, Leobel, Theoph., **Elemente turçesti, arabesti şî persane in limba Româna**, İstanbul, 1894, 24 + 104 s., Contributiuni i observatiuni relative la opera 'infuenta orientala' de L. Saineanu, Analele, 1909, c. 30, s. 225 - 264, Meyer, Gustav, Türkische Studien I. Die Griechischen und Rumaenischen Bestandtheile im Wortschatz des Osmanisch Türkischen, Sitzungsberichte d. K. akad. Wiss. in Wien, CXXVIII, 1893. Palenkoviç, H., Turski elementi u arumunskom dijalekta, 1939. Saineanu, L., **Elemente turçesti in Limba română**, 1885, Des existence d'éléments pré - ostanlis en oumain', Bull. Soc. Ling., Paris, 1901, s. X vd., **Infuenta orientale** asupra limbei şî culturei române I. Introducerea, II. Vocabularul: 1. Vorbe populäre 2. Vorbe istorica. Bukres. 1900 (bunün fransızcası: L'Influence orientale sur la langueet la rivilization roumaines. I. La langue: Les éléments orientaux en roumain) Romania 30, Paris 1901, s. 539 - 566, 31, 1902, s. 82-99, 537-589, Tagliani, C., A proposito delle voci turche nel rumeno, L'Europa Orientale, 1913, Tamer, Mefküre, Türkçenin Romenceye Tesiri', Türk Kültürü, c. IV. sayı 38, 259-261, Wendin, Heinz F., **Die Türkischen Elemente im Rumanischen**, Berlin, 1960, IX + 188 s.; bkz. Baydur, Eren, Lokotch, Meyer, Miklosich vb. yk., Newton, Brian, 'The Grammatical Intrepretation of Italian and Turkish Substantives into Modern Greek', Word XIX, 1963, s. 20 - 30, Ronzevalle, L., 'Les emprunts turcs dans le grec vulgaire de Roumelie et specialement

d'Adrianople', JA, Seri X, XVIII, Paris, 1911, s. 69 -106, 257 - 336, 405 - 462 krş. Melange de la faculte orientale 5. no. 2. s. 517 - 588, Tietze, Andreas, 'Graiechische Lehnwörter im Anatolischen Türkisch', Oriens VIII, 1955, 204 - 257, 'Eingie Weltere Griechische Lehnwörter im Anatolischen Türkisch', **Németh Amağani**, Ankara, 1962, s. 373-388; Platts, John T., **A Dictionary of Urdu, Classical Hindi and English**, Oxford University Press, 1960, VIII + 1254 s. Tuna, Osman Nedim, 'Turkic and Mongolian Loan Words in Hindustani', American Oriental Society, Society, 182 nd meeting, duke University, Chapel Hill, 19. 4. 1972, 31 s.; Menges, Karl H., **The Turkich Languages and Peoples**, Wiesbaden 1963, (VI. The lexical composition of the Turkich languages) s. 168; Menges, K.H., a. y., s. 165, Arat, R. Rahmeti, 'Uygurlarda İstilahlara Dair', TM VII - VIII, 1. İstanbul, 1942, s. 56-81, Menges, K.H., a. y., s. 168-172, Poppe, Nicholas, **Introduction to Altaic Linguistics**, Wiesbaden, 1965, (5. 31. Sanskrit, Tokharian, Saka, and Sogdian Elements in Turkic. s. 167 - 168 ve 5.34. Ancient Indo European Loan - words in Mongolian. s. 169 - 170); Battersby, Harold R., 'Arabic and Persian Elements in Ottoman Turkish (Osmanlica)', **Reşid Rahmeti Arat İçin**, Ankara, 1966, s. 94 - 141, Bittner, M., 'Der Einfluss des Arabischen und Persischen auf der Türkische', SWAW, CXLII, Wien, 1900, Bouvat, L., 'Les emprunts arabes et persans en turch osmanly', KSz IV, 1903, s. 316 - 334, Deny, Jean, **Grammaire de la langue turque**, Paris, 1921, Devellioğlu, Ferit, **Osmanlica - Türkçe Ansiklopidik Lugat**, Ankara, 1970 (ikinci baskı), X + 1438 + 118 s., Doerfer, Gerhard, **Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen**. Band II. Türkische Elemente im Neupersischen (ba bis kaf): (3 + 671) (410 - 1015 maddeler), Wiesbaden, 1965 (tanıtma Poppe, N CAJ X, 1965, 75-79), 'Prologomena zu einer Unterzuchung der altaischen Lehnwörter im Neupersischen', CAJ V, s. 1 - 26. Göyünç, Nejat, 'Türkçenin Farsça Üzerindeki Tesirleri', Türk Kültürü, c. V, sayı 51, s. 171 - 173, Köprülü, M. Fuad, 'Yeni Farside Türk Unsurları', TM VII - VIII, c. 1, İstanbul 1942. s. 1 -16, Olgun, İbrahim, 'Farsça ve Türkçe Atâ Sözleri ve Deyimler üzerine, TDAY Belleten 1971, Ankara, 1973, s. 152 - 172 (63 atasözü ve 294 ortak deyim), Poppe, Nicholas, **Introduction to Altaic Linguistics**, Wiesbaden, 1965, 5, 32. Iranian Elements in Modern Turkic Languages, s. 168-169; Dilaçar, A., 'Orta-İranca Türkçe İlişkileri', **XI. Türk Dil Kurultayında okunan Bilimsel Bildiriler, 1966**, Ankara, 1968, s. 153-158, s. 157, Menges, Karl H., **The Turkic Languages and Peoples**, Wiesbaden, 1963. VI. The lexical composition of the Turkic languages, s. 165 - 179 (İran dilleri: s. 165. 169-171, 173); Dilaçar, A., yk., göst. y. s. 156, Menges, Poppe, göst. y. Poppe, Nicholas, yk. göst. y. 5, 31. Sanskrit, Tokharian, Saka ve Sogdian Elements in Turkic, s. 167-168; bk. Dilaçar, Menges, Poppe, göst. y.; Abaev, V. I., 'Obşçie èlementi v yazike osetin balkartsev i karaçevitsev', JaM 1, 1933, s. 71 - 89, Schmidt, Gustav, 'Über die ossetischen Lehnwörter im Karatschajischen', AAF 27, 1932, s. 364 - 395; Dilaçar, yk. göst. y. s. 157, Menges, yk. göst. y. Poppe, yk. göst. y., Telegdi, Zs., 'Un emprunt sogdien turc', KCsA. I, Ergänzungsband 5, 1939; Doerfer, G., **Türkische Lehnwörter im Tadschikischen**, Wiesbaden, 1967; Menges, K.H., **Poppe Festschrift**, s. 100 vd.; Menges, K.H., **The Turkic Languages and Peoples**, yk. göst. ys. 176; Menges, K.H., a.y.; Menges, K. H., a.y.; Farquhar, D.M. (bkz. Poppe, N., göst. y., s. 175); Swadesh, Morris, 'Linguistic overview' (s. 527 - 556; özellikle 535 - 538) **Prehistoric Man in the New World**, ed. Jesse D. Jennigns, Edward Norbeck, Chicago London. 1971 (başinci baskı) (burara **Aymara, Quechua, Kwakiuti, Mapuche, Navaho** için birkaç örnek var), Togan, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, 2. baskı, İstanbul, 1970 (s. 16. 6 Türk - Orta Amerika, **Algonkin, Atapaska, Huron**'da birkaç kelime), Türkkan, Reha Oğuz, 'On the türkish presence in the Americas before Columbus', Cultura Turcica, Vol. VIII - X, 1971 - 1973, (s. 157-173'te **Algonkin, Alientiak, Avmara Maya, Navaho**'dan birkaç kelime), bkz. ayrıca yk. N. 84; Koşay, Hamit Zübeyr, 'Munda Dillerindeki Türkçe Unsurlar' (Türkische Elemente in den Munda - Sprachen), TTK Belleten, c. III, sayı 9 Ankara, 2 kânun 1939, s. 107 - 126; Czermak, (Mengen, Oswald'in 'Die jungpaäoltische Knochenkultur und ihre weltgeschichtliche Bedeutung', Mitteilungen der Wiener Anthropologischen Gesellschaft LXIII, 1928, s. 8 - 11'den naklen); Menges, K.H., 'Zwei alt-mesopotamische Lehnwörter im Altajischen' UAjb. XXV, Wiesbaden, 1953, s. 299 - 304 (aynı konuda Joki ve Poppe'nin de çalışmaları var); Ateş, Ahmet, 'Arapça yazı Dilinde Türkçe Kelimeler', **Reşid Rahmeti Arat İçin**, TKAE yayınları: 19, Seri I, Sayı 82, Ankara 1966, s. 26 - 31; II. TKA.. Y. 1, II, sayı 1-2, Ankara 1965, s. 5-25 (530 türkçe kelime), Battersby, R.H. yk. göst. y., Bittner, M. yk. göst. y., Bouvat, L. yk.

göst. y., Cheneb, Mohammed Ben, 'Mots turks et persans conservés dans le parler algérien', Alger, 1922, bunun tercümesi: Ateş, Ahmet, 'Cezayir konuşma dilinde muhafaza edilen türkçe ve (türkçe aracılığı ile gelen) farsça kelimeler', TDAY, Belleten, 1966, Ankara, 1967, s. 157 - 213 (634 kelime), Devellioğlu, Ferit, yk. göst. y., Gordlevskiy, 'K voprosu o vliyani turetskogo yazika na arabskiy', Zapiski Kollegii Vostokovedov pri Azitaskom Müzee, V. 1930, Mahfuz, Husayn Ali, 'al-Al faz al-turkiya fi'l-lahcat al-'irakiya al-Turaş al-şa'bi, nu, 6, Bağdad 1964, s. 1-24 (500 kadar türkçe kelime), Onat, Najim Hazım, **Arapçanın Türk Diliyle Kuruluşu**, I. İstanbul, 1944, II. 1. fasikül, 1951 (özellikle Suriye, Irak arapçası), Tietze, Andreas, 'Direkte arabische Enthlenungen im anatolischen Türkisch', **Jean Dony Armağanı**, Ankara, 1958, s. 255 - 339; bkz. menges K.H. yk. göst. y.s. 168, 170, 172, Laufer B. Loan words in Tibetan', Toung Pao XVII, 1916; Joki, Aulis J., 'Altäische staatliche und soziale Termini in den uralischen Sprachen', Dairi Melletlerarası Altayistler Konferansı, XVI. toplantı, Ankara, 23 ekim 1973; Beke, Ö., 'Zur Lautgeschichte der tschuwassischen Lehnwörter im Tscheremissischen Sprache', FUF XXIII, 1935, zs. 66 - 84, 'Zu den tschuwassischen Lehnwörtern der tscheremissischen Sprache', MSFOu LVII, 1933, s. 42-50, Räsänen, M., Die tschuwassische Lehnwörter im Tscheremissischen, MSFOu XLVIII, 1920, XVII + 276 s. **Die tatarische Lehnwörter im Tscheremissischen, MSFOu L**, 1923, 99 s., Trükische Lehnwörter in den permischen Sprachen und im Tscheremissischen', FUF XXIII, 1935, s. 103 - 107, Wichmann, Y., **Die tschuwassischen Lehnwörter in den permischen Sprachen und im Tscheremissischen**, MSFOu XXI, 1903, 28 + 170 s.; Paasonen, H., 'Die türkischen Lehnwörter im Mordwinischen', JSFOu, XV, 2, 1897, 64 s.; Munkacsı, B., 'Votják nyelvánulmányok I. Idegen elemek a votják nyelvbén - Török elemek a votják szokincsbén', NyK XVIII, 1884; Räsänen M., Wichman, Y., yk. göst. y.; Castrén, M.A., **Versuch einer kolballischen und karagassischen Sprachlehre**, 1857, Donner, K., 'Altäische Lehnwörter im Samojedischen', Vortrag in der Finnisch - Ugrischen Gesellschaft, 1911, 'Zu den ältesten Berührungen zwischen Samojed und Türken', JSFOu XL, 1, 1924, 42 s., Ramstedt, G.J., 'zu den samojedisch altaischen Berührungen', FUF XII, 1912; Castrén, A.M., Versuch einer jenessei - ostjakischen und kottischen Sprachlehre, 1858, 264 s.; Joki, A.J., **Die Lehnwörter des Sajansamojedischen**, MSFOu CIII, Helsinki 1952, 393 s.; Donner, K., bkz. yk. göst. y.; Benzing, J., 'Die angeblichen bolgarisch - türkischer Lehnwörter im Ungarischen', ZDMG LCVIII, 1944, Gombocz, Z., **Honfoglaláselötti török jövevényszavaink**, Budapest, 1908, IV + 108 s. **Die Bulgarisch - Türkischen Lenwörter in der ungarischen Sprache**, MSFOu XXX, 1912, VIII + 251 s., 'A pannoniai avarok nyelvéd', MNy XII, 1916, **Observation sur le consonantisme des mots d'emprunt turcs en Hongrois**, Paris, 1929, 80 s., Kakuk, N. Zsuzsa, 'Osmanlıcadan Macarçaya Geçmiş Olan Kelimeler', TDAY Belleten 1968, Ankara, 1969, s. 65 - 80, Kihalt oszman -török jövevényszavak', MNy LIII, 1957, Kunos, I., 'Spuren der Türkenherrschaft in der ungarischen Wortschatz', Ksz II, 1900, Ligetti, L., 'A propos des éléments 'altaïques' de la langue hongroise', ALH 11, 1-2, 1961, s. 15-42, 'A török hosszú moganhangzók (Die türkischen langen Vokale) MNy 34, 1938, s. 65 - 76, Mandok, 'l'Etymologie Turque de Deux Mots Hongrois', AOH XXV, fasc. 1 - 3, 1972, s. 391 - 403, Miklosich, F., **Die slavischen, magyarischen und rumunischen Elemente in türkischen Sprachsatze**, Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien. CXVIII, 1889, Munkacsı, B., 'Adalékok a magyar nyelv régi török elemeihez', Nyk XVIII, 1884, 'Ujabb adalékok a magyar nyelv török elemeihez', Nyk XX, 1886-1887, XXI, 1890 'Hunnische Sprachdenkmäler im Ungarischen; Ksz II, 1901; Németh, Gyula, 'Nyelvünk régi török jövevényszavai; Nyr, XVI, 1912, 'A hunok nyelve (Atilla és Hunjai), 1940, 'Török jövevényszók', Melich Emlékkönyv, 1942, Paló, M. K., 'Hungaro - Tschuwaschica', UAJb XXX, 1959, s. 239 - 258, Poppe, Nicholas, On Some Altaic Loan Words in Hungarian', **American Studies in Uralic Linguistics**, Uralic and Altaic Series 1., Bloomington, Indiana, 1960, s. 139 - 147, Räsänen, M., 'Über die langen Vokale der türkischer Lehnwörter im Ungarischen', FUF XXIV, 1937, s. 246 - 255; Paasonen, H., 'Über die türkischen Lehnwörter im Ostjakischen', FUF II, 1902, s. 81 - 137; Gombocz, Z., 'Adalékok a vogul nyelv török elemeihez', NyK XXXI, 1901, Kannisto, A., **Die tatarische Lehnwörter im Vogulischen**, FUF XVII, 1925, 264 s.